

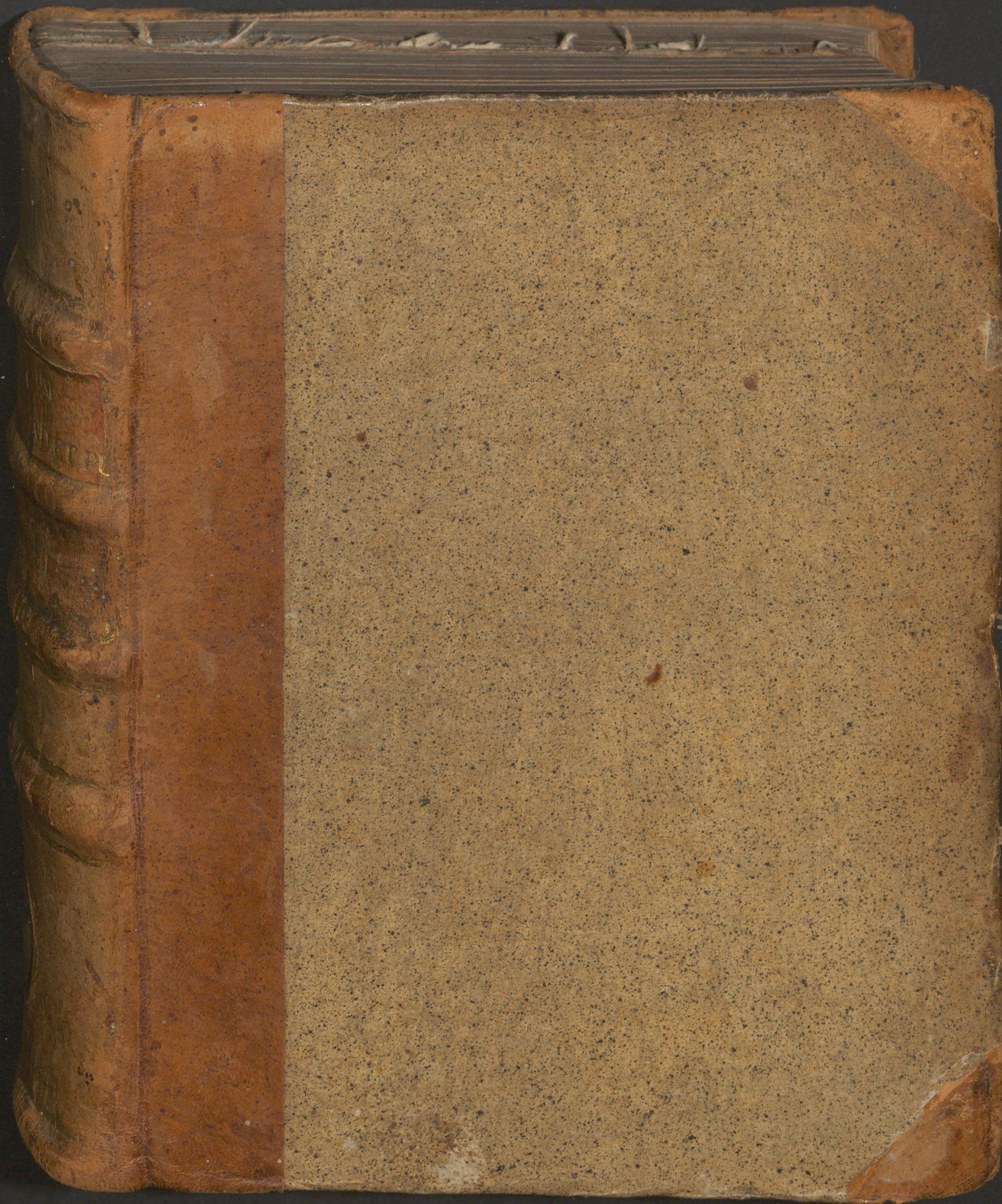
**Dissertatio Ivridica De Frigvscvlo, Germanice: Von kalt-sinniger Liebe derer
Verlobt- und Verehlichten/ auch deren Scheidung/ und was dießfallß Rechtens**

Editio III., Ienae: Apvd Io. Bernh. Hellervm, 1731

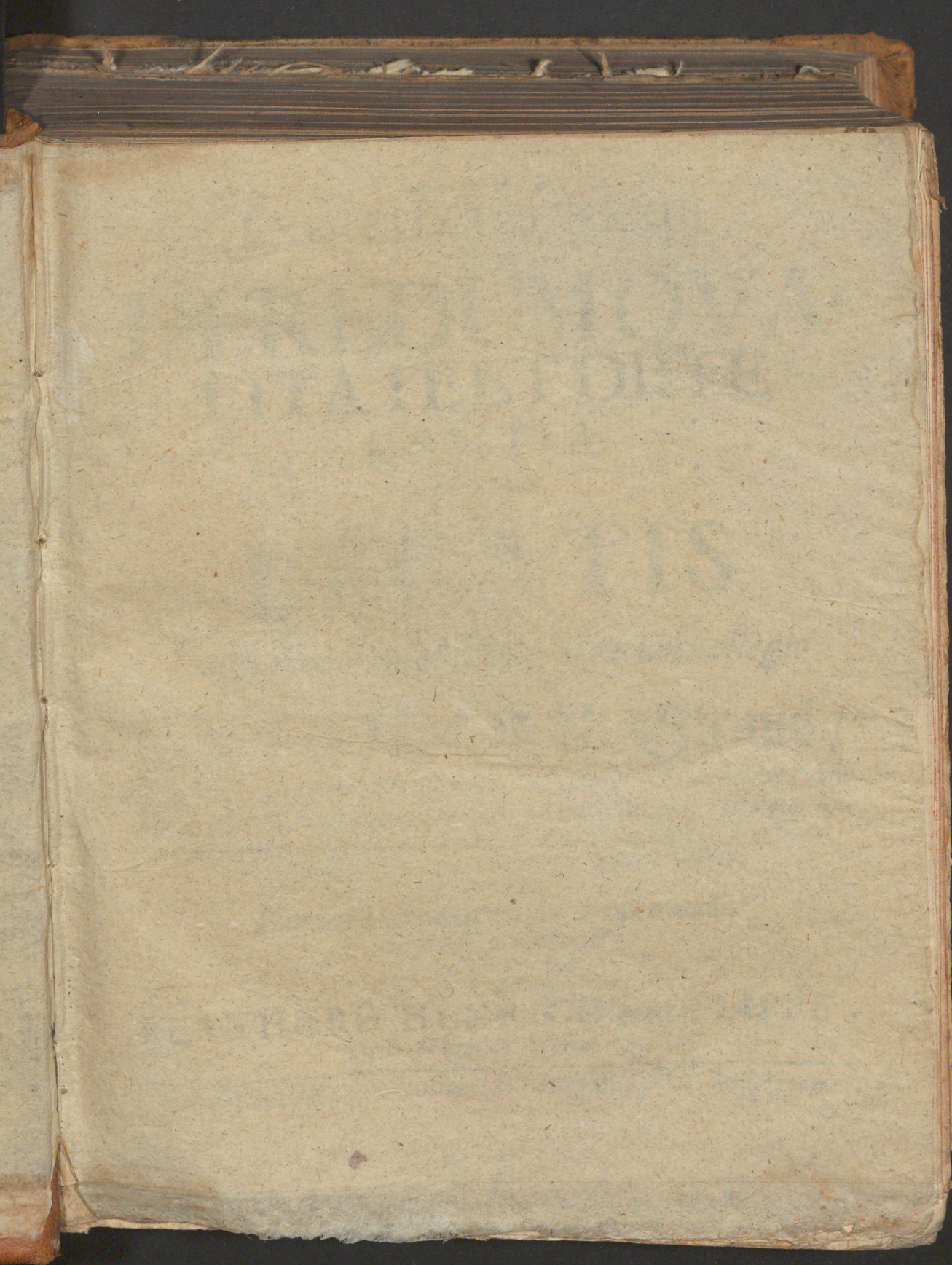
<https://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1867587386>

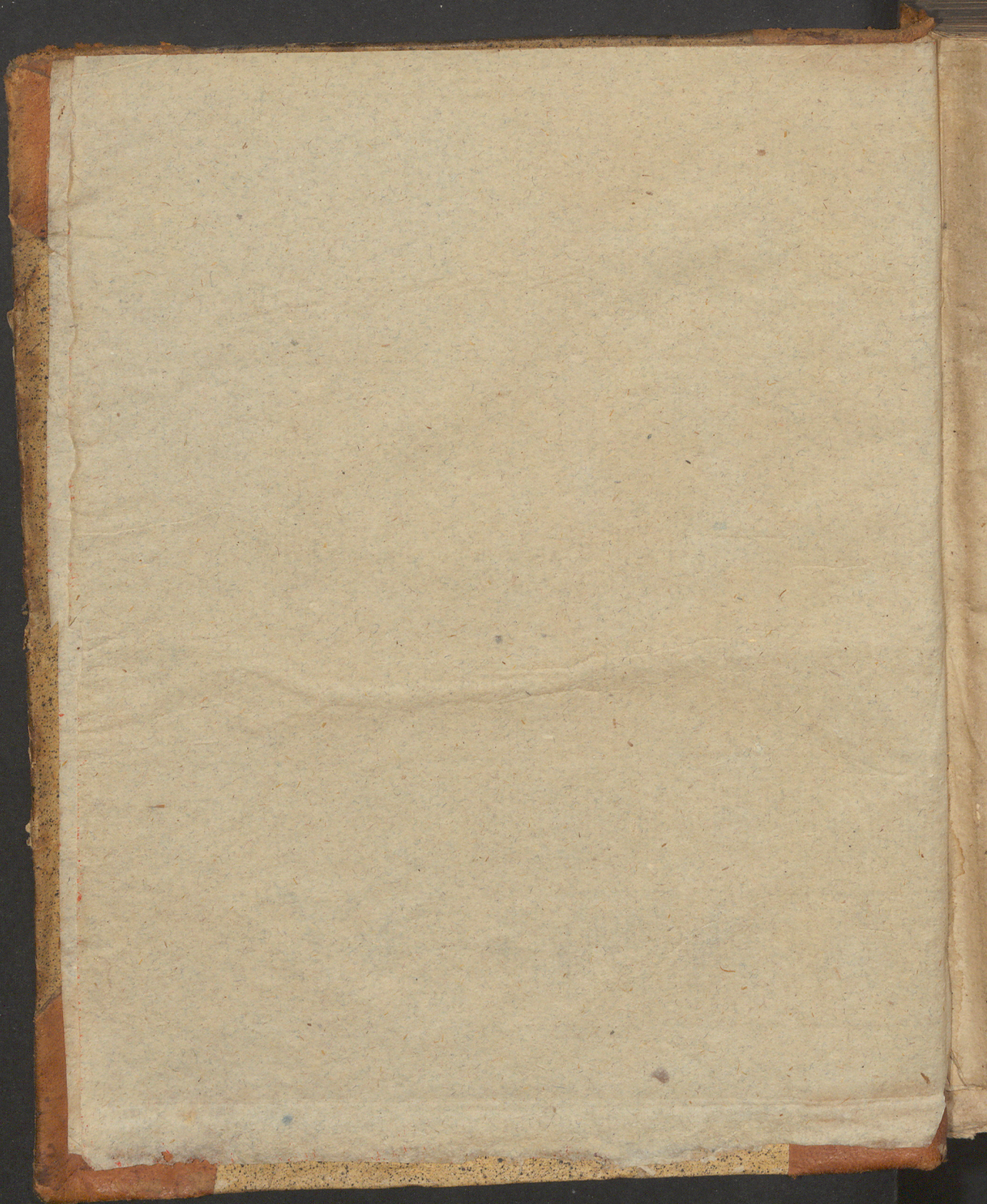
Druck Freier Zugang

K. K. 2 (170.)

XXI.
19
DISSERTATIO IVRIDICA
DE
FRIGVSCVLO,

GERMANICE:

Von kalt-sinniger Liebe derer Verlobt- und Verehlichten/
auch deren Scheidung / und was dießfallß Rechtens.

QVAM

PRAESIDE

PETRO MVLLERO,

V. I. D. ET PROF. PVBL.

AD D. MART. CIO IO C LXXXIV.

IN ICTORVM AVDITORIO

PVBLCICE VENTILANDAM PROPONIT

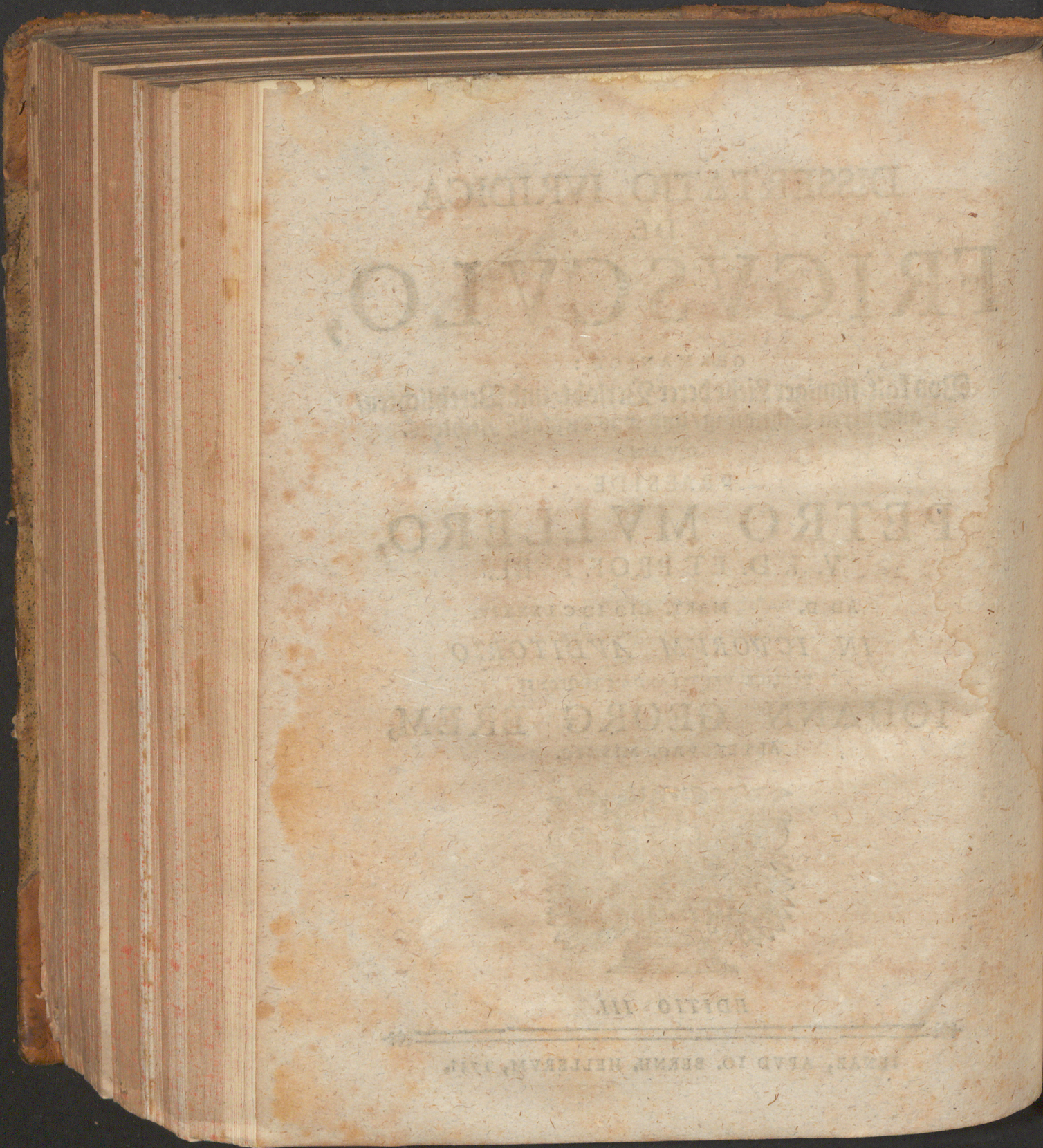
IOHANN GEORG BREM,

ALTENBURG. MISNIC.

EDITIO III.

IENAE, APVD IO. BERNH. HELLERVN, 1731.

I. N. 3.

PROOEMIUM.

Sicut lignum rectum cum curvo aut curva
duo inter sese convenire nequeunt dicen-
te Musonio, Stob. *serm.* 78. ita non pos-
sunt alere concordiam discordes animi.
Nunquam sane à Plin. *l. 8. Ep. 5.* eam esset
consecutus laudem Macrinus, quod cum uxore vixerit an-
nos 39. sine iurgio, sine offensa, nisi omnem discordiæ oc-
casionem dissipare sedulo desudasset. Jure igitur cum
Horat. *l. 1. Od. 13.* eundem omnesque illos vocabimus

*Felices ter & amplius,
quos irrupta tenet copula, nec malis
divulsus querimoniis
suprema citius solvit amor die.*

Enimvero, ut nulla ætas tam grata est tamque jucunda,
quin & suos habeat nonnunquam imbres, nimbos, suas
etiam procellas & turbines; ita vix ullum transigitur con-
jugium sine omni plane frigusculo. Nam dicto Terent.
Eun. l. 1.

A 2

Im

* (4) *

*In amore hac omnia insunt vitia : injuria,
Suspiciones, inimicitia, inducia,
Bellum, Pax rursum.*

Hoc igitur, quia frequentissimum usum habet, nullibi tamen haecenus speciatim expositum vidi, pro tempore & viribus elaborare sum aggressus. Imploro interim adstantiam divinam, cujus ope auspicio

C A P V T. I.

CONTINENS

DEFINITIONEM NOMINALEM ET
REALEM.

Th. I.

UT Res feliciter explicetur, placet *Nominis* præmittere *natales*. Quod Frigusculum debere vocabulo *Frigus* nemo ambigit: Præterquam enim quod & frigus quandoque languorum in amando, dissentientiam & offensionem significat, uti eodem utitur Sueton. in *Aug. 66.* hanc quoque istius reddit rationem Rævardus: quia existente frigusculo frigeret affectio conjugalitatis, rei familiaris cura; frigerent etiam mariti & uxoris officia, donec ad concordiam reverterentur.

Th. II. Variam videmus lectionem apud Authores. Alii quippe cum nostro Imperatore legunt Frigusculum. *l. 32. §. 12. de donat. inter Vir. & Uxor.* alii *fribolum*, *Id. orig. l. 9. c. 8. n. 40. friviculum, frivusculum, friviusculum, friviusculum, friusculum.* vid. Non. c. 5. Barnab. Brisson. in *Lex. Jur. & Martin. Lex. Philos.* Quorum etsi quisque suam habeat rationem derivationis, nobis tamen, eo quod rem satis videatur exprimere cum Vossio *Etymol. ling. lat.* magis arridet *Frigusculum*.

Th. III. Vocatur alias jurgium in *l. 31. ff. de Jur. dot. ubi*

ubi Gothof. notat divortii & jurgii differentiam. Non enim quodvis jurgium divortium facit; Divortio matrimonium esse definit, at non jurgio. *l. 27. ff. de pact. dot. ibi: si liberis sublati reversa est post jurgium per dissimulationem mulier.*

Th. IV. Quod & levis amicorum dissensio sic exprimi possit, non negamus, praesertim quum vocabulo frigoris hoc modo Sueton. *l. cit.* usus fuerit, nec non saepius Cicero & Fabius, testante Vossio *l. cit.* Quia tamen sola *Lex 32. § 12. de Donat. inter Vir. & uxor.* Dissertationem hanc conscribere ansam dedit, lubuit hac vice eam sequendo illud tantum tractare Friguscum, quod in matrimonio consummando aequae ac consummato accidere solet.

Th. V. Proinde tam inter sponsores existit quam Conjuges, per quos & illi intelligendi veniunt, qui vivunt in matrimonio juris effectibus quibusdam destituto, quale est v. g. Matrimonium ad Morgenaticam seu Morgengabicam, ut vocat Grotius *l. 2. c. 7. §. 8. n. 3. de Jure B. & P.* & hoc modo describi potest: quod sit *Intermissio amoris inter Sponsores vel Conjuges debiti*, ita tamen, ut propterea sponsalia vel matrimonium rescindi nequeant. Differt secundum majus & minus.

CAPVT II.

TRADENS

FRIGVSCVLVM INTER SPONSOS.

Th. I.

Id quod Salust. in *Jug. c. 27.* ait: *Tam jurgis trahi tempus, quam gratia*, & sponsi nonnunquam fateri coguntur; quippe tempus illud, quod est inter votum nuptiale & ejus consummationem, est spatium, quod vacat insidiis diaboli, calumniis hominum, diffidiis desponsatorum, rumoribus

bus & diffimationibus vulgi ex quibus tanquam scaturigine malorum, non possunt non existere diligenter cavenda, disserente Carpzov. *Jurispr. Consist. lib. 2. def. 132. n. 9.* Hinc paradoxum haud videbitur: amoris calorem nonnunquam sequi frigusculum, & hujus onera sustinere illos, qui eo nihil magis fugere satagant. Quam varie autem hoc accadat, testatur quotidiana experientia.

Th. II. Inprimis vero, ut præcipuarum causarum quasdam allegemus, lites inter sponsores movent *Injuria*, quæ tamen vel privatim voluntaria oblivione, vel subsidio Magistratus sunt conterendæ, nec sufficiunt ad solvendum perfecta sponsalia. Dedekenn. in *Append. Consil. Theol. ad vol. 3. Sect. 13. num. 1.* Sed si graves fuerint, tenetur pars nocens jussu Magistratus de non offendendo in posterum præstare cautionem, ut idem monet *l. cit.* Unde judicare possumus, quod, quamvis insigniter moveat bilem, si quis sponsores ab alterius Parentibus verbis injuriolis excipiat, non magis tamen dirimi sponsalia quam priori casu.

Th. III. Inquirendum hac occasione, an & quatenus sponsus maritalem potestates exercere possit? Ex iis quidem, quæ communiter DD. ad tit. de sponsal. tradunt, videmus, voluisse quosdam sponsam transire in potestatem sponsi, modo sponsalia fuerint secuta: Quod etiam Juri Naturæ consentaneum esse censet Tiraquellus ad *Leg. Conn. 1.* Quibus tamen tam facile consentire non possumus, sed ante mutuam utriusque conjunctionem maritale imperium non nasci, verius esse putamus: ut proinde moribus nostris sponsus juribus marito competentibus vti frui haud possit. Quam sententiam communem esse Theolog. & JCtorum affirmat Bodinus *l. 1. de Republ. c. 3.* Interim tamen, quoniam

niam Jure Civili de effectibus potestatis maritalis quibusdam participat sponsus, vid. l. 15. §. 24. ff. de Injur. l. 13. §. 3. ad L. Jul. de adult. ipsi aliqualem saltem potestatem in sponsam quodammodo concedimus.

Th. IV. Hac satis limitata potestate si vel minimum abutitur sponsus, Friguseulo dabit occasionem, quare quousque extendenda sit? videndum. Consistit ea solum in *modesta & miti correctione*, si opus & sorte morum aut alium defectum notabilem subesse intelligat, & sic ad quaestionem, *An possit uti verberibus?* omnino negative respondendum est. Neque enim potest sponsam quis excipere minis aut injuriis, quam blanditiis ad nuptias allicere debet. vid. Carpz. in *Jurisprud. Consist. l. 2. def. 212. n. 4.*

Th. V. *Absentia* diurna itidem promovet remissionem debiti amoris, & quidem ea, quæ ob varias rationes suspecta videntur. Unde Qu. *Quamdiu sponsa absentem sponsum expectare teneatur, priusquam cum alio sponsalia celebrare possit?* Jure Civili, si nullum certum tempus præfinitum fuerit, & sponsus in eadem degit provincia, per biennium expectandum erit, quo elapso, iterum alii potest nubere. l. 2. C. de sponsal. Aliud dicendum, si extra Provinciam vivit, tunc enim triennium requiritur, l. 2. C. de repud. Si tamen sponsi iusta & necessaria est absentia, etiam quadriennium vel longius adhuc tempus debet expectare l. 17. ff. de sponsal. l. 60. §. 4. de rit. nupt. add. Brunell. de sponsal. Concl. 8. n. 3. Covarruv. part. 1. c. 5. in init. num. 7. Quod si vero ob nimis diurnam sponsi absentiam nuptiæ secutæ non fuerint, quaeritur, *An sponsalia largitates ab ipso condici possint, si sponsa cum alio contraxerit matrimonium?* Non posse condici, si iusta absentiae causa in sponso deficiat & illum per legitimum tempus expectaverit sponsa, hoc Resp. Juris.

Juris: Ob es nun wol von aussen das Ansehen als wann N. beydes die arrhas, als auch was Sie sonst *ex largitate sponsalitia* von Ihm bekommen mit Recht wiederfordern könnte / gleichwol hat N. oder die Seinigen an O. nichts zu fordern von Rechts wegen / probat D. Tabor. *Relat. Argentor.* 74. pag. 157.

Th. VI. Minuit insuper veram affectionem, si spon-
forum alter sentit, naturam alteri denegasse aptitudinem
ad amicabilem & optatam conversationem. De comper-
ta ab aliis inhabilitate & coeundi impotentia, quin sit causa
repudii, non est dubitandum. Magnificus D. STRUV. *Synt.*
3. *Civ. Exerc.* 29. th. 14. add. Carpzov. *Jurisprud. Confist.* l.
2. def. 200. & 201. An vero gravis anbelitus foetor sufficiat ad
concedendum repudium? dubitari posset. Affirmat Mevius
Part. 4. decis. 43. n. 8. add. Diana *Resolut. Moral.* Tom. 2. Tr.
6. resol. 15. Quod vero, ut bene monet D. Stryk. in Tr. de
Sensibus D. 5. c. 2. n. 11. & 12. intelligendum erit (1) si foetor
supervenerit. (2) si sit gravis & molestus, qualis forte de-
scribitur a Plaut. in *Merc. Act.* 3. scen. 3.

Jam plenus atatis, animaeque foetida

Senex hircosus Tu osculere mulierem?

Utine adveniens vomitum excutias mulieri.

Et (3) ut originem habeat ex vitio corporis, & sanari reme-
diis neutiquam possit, velut ille qui oritur ex oris illuvie.
Interim laudanda hoc casu essent sponsa, si, quod de Cnei
Duellii uxore legitur, hoc vitium omnibus innatum puta-
rent viris, & sic tanquam commune & inevitabile malum
patientia vincerent. Similiter dissolvi posse sponsalia ob
supervenientem alterius caecitatem, patet ex eo, quod habet
D. Stryk. loc. cit. c. 2. n. 6. 7. an vero si alterum oculum saltem
amiserit liceat rescire? quaeri potest. Quod tam facile non
per-

permittendum est, ob evidentem partialis & totalis oculorum priuationis & resultantis exinde deformitatis aut inhabilitatis diversitatem; nisi propterea matrimonium metuendum esset infelix: hoc enim casu ob quamlibet insignem deformitatem permittunt Dd. repudium. Carpz. *JPr. Confess. l. 2. tit. 10. def. 181. n. 4.* Cypræus *de sponsal. c. 13. §. 67. 68.*

Th. VII. Videmus hac præsertim ætate *dotem* quæri non tam in pudicitia, quam auro & argento & nummis postponi virtutem: quod sane pariter non difficile causam præbet amoris neglectui; imo, si sub conditione, ut certa summa inferatur, sponsalia contracta fuerint, conditione hac non impleta, potest resilire sponsus, quamvis solum infortunium huic causam dederit, vid. D. PRAESES in *Tr. de Annul. Promub. th. 22.* quod tamen non dicendum de illis, quæ copula sunt purificata. *c. per tuas ubi Gl. & DD. de Condit. appof. Magnif. DN. STRUV. Ex. 29. th. 5.*

Th. VIII. *Proxenetis* nonnunquam adscribendum est frigusculum, utpote quorum proprium est recepta pecunia, non minus ut pictores, ex Rana Dianam facere, ita ut sæpe formosam promittant, quæ est deformis & divitem prædicent, cum labore inopia. Hinc etiam Limnæus in *Notit. Regn. Franc. l. 2. c. 19.* culpatur Illustrium Personarum errorem, quod aliorum relationi, oculis aut pictoris penicillo in hoc passu nimium fidant. vid. D. PRAESES in *Pres. Dom. Illustr. c. 3. pos. 3.* Neque enim potest dissolvi, matrimonium, si contrahens inductus fuerit tali errore, qui saltem versatur circa qualitatem & fortunam. Wesemb. *de rit. nupt. num. 8.*

Th. IX. Perfectis sponsalibus ob frigusculum non habet locum *pœnitentia*. vid. Excellentiss. Juris Autecessor. DN. D. ROTH. in *Dissert. Inaug. de Pœnitentia & Vol. mutat. c. 9.*

et. 9. adeo, ut nec mutuus dissensus diris devotionibus & execrationibus confirmatus ad dissolvendum sufficiat *l. 8. C. de repud. c. 18. §. 26. X. de jurej.* Ridenda quoque est istorum opinio, qui remissione annuli pronubi aut arrharum dissolvi posse sponsalia autumant; cum hoc ita nequaquam fieri possit, sed potius pactis stare necesse habeant contrahentes. vid. D. PRÆSES *l. cit. th. 29.* Nec contrarium obtinet, quamvis alteruter sponsorum præter redhibitionem arrharum se occultaverit: nisi neglectis citationibus diversis sese malitiosum sponsæ desertorem declaraverit; tunc quippe innocenti publica autoritate permittitur aliud inire matrimonium. Dedekenn, *Conf. Theol. vol. 3. l. 2. sect. 13. n. 7.* Tantum de Frigusculo inter Sponsos. Plura huc facientia in cap. sequenti tractabuntur, quæ ob affinitatem peculiariter hic itidem explicare opus non fuit.

CAPUT III.

PROPONENS

FRIGUSCVLVM INTER CONJVGES.

Th. I.

Equidem marito de omni jure, tam divino quam humano, potestas est in uxorem. Tiraquell. *leg. Conn. l. ea* tamen est exercenda amore & prudentia quod vult Apostolus *Eph. 5. v. 25. §. 28. Petr. 1. epist. 3.* & amicum debet esse imperium Viri, quale ante lapsum in Paradiso fingit Augustinus *in l. 2. ad Gen. c. 27.* dilectionis potius quam conditionis, neque cum uxore agendum est ut cum serva, sed ut cum socia. Arist. *8. Ethic. c. 10. §. seqq.* consideret quippe maritus, quod ipse & uxor sint caro una; nemo autem carnem suam unquam odio habuit, sed nutrit & fovet eam, *Ephes. 5. vers. 25.* insuper etiam, quod uxor sit socia divini & humani

ni juris. l. i. ff. de rit. nupt. l. 4. C. de crim. expil. bared. Quod si uxor dominetur & maritus vincatur, iudicio Augustini in Psalm. 143. Pax perversa est; sin autem marito dominanti uxor subijciatur, Pax recta. Hinc non debet consistere in vi aut metu, qui discutit amorem eumque facit frigesieri.

Th. II. Neque tamen semper debet maritus omnia verba sesamo, papavere ac violis vestire, sed obloquentem mulierem increpare, imo increpidare ei fas est, prout loquitur Mich. Havemann. de iur. Connub. l. 3. tit. 8. præsertim cum mulieres, uti o deiva dixit, molendinis similes sint, quibus æque semper aliquid est, quod emendetur; Leges ergo atque Canones modicam castigationem marito concedunt, arg. l. 5. §. fin. ff. ad L. Aquil. c. placuit 33. q. 4. Tiracuell. in l. Connub. n. 22. Sed talem, quæ liberos homines decet, & quæ animum potius afficiat & commoveat, quam corpus lædat. arg. l. i. C. de emend. propinqu. vid. dist. 44. per totum.

Th. III. Peccanti uxori, quantum fieri potest, nec forsitan delicti gravitas obstat, facile ignoscat exemplo Sorcratis Laert. l. 2. cap. 5. Videntur enim uxorum delicta ex maritorum culpa sæpius venire. Sichaut abs re Gvazz. de Civil. Conu. diff. 5. inquit: Hinc sibi quis certo persuadeat, uxorum errores seu delicta maxima ex parte a maritorum culpa originem trahere: qui plus iusto plenariam connubialium legem observantiam ab illis exigunt, quas tamen ipsi ne minimum quidem observant, inveniuntur enim, qui etsi a DEI manu optatum adepti sunt uxoris consortium: cum tamen adversus illam cum lingua tum manibus rigorem exercent, eoque utuntur imperio, quod in servos & catenata mancipia solet usurpari: & si foris, dum sunt extra ædes, forte offenduntur, tum domi in uxores id evolvunt.

munt & pœnas de iis sumunt ; erga alios quidem abjectos se gerentes, feroces vero & Leones erga uxores. Probe Gellius l. 1. vitium uxoris aut tollendum aut ferendum est : qui tollit commodiorem præstat ; qui fert sese meliorem facit. Et Ovid. l. 3. amor. El. 4.

Desine, crede mihi, vitia irritate verando :

Obsequio vinces aptius ipse tuo.

Vidi ego nuper equum contra sua frena tenacem

Ore reluctanti fulminis ira modo :

Constitit, ut primum concessas sensit habenas,

Frenaque in effusas laxajacere jubas.

Th. IV. Hinc quæritur, an marito liceat uxorem ex imbecillitate peccantem verberare ? Resp. Imperatoris Theodosius & Valent. in l. consens. 8. C. de repud. quod verbera ingenuis aliena sint, & si mulier se a marito verberibus affectam probaverit, posse eam uti repudii auxilio, quod tamen in Novell. 117. c. 14. postea est correctum. Fatemur cum uxore indignum, qui nescio quis, dixit :

*Nux, Asinus, Mulier, simili sunt lege ligati,
hæc tria nil faciunt recte, si verbera cessent.*

Neque tamen possumus negare in casu extremæ necessitatis, cum monita omnia sint frustranea, pro ratione peccati admitti, concessam esse potestatem marito, verberibus moderatis coercere uxorem. Tolet. l. 5. Inst. Sacerd. c. 2. n. 2. pag. 710. Ames l. 5. Conscient. c. 37. q. 5. th. 14. p. 357. Plura hanc quæst. illustrantia possunt videri apud Arnif. de J. Conn. c. 7. f. 4. n. 5. §. 9. & Gvazz. l. c. p. m. 439. add. Grot. de J. B. & P. l. 2. c. 20. §. 7. n. 2. it. l. 3. c. 1. §. 4. n. 2. it. Carpz. JPr. Const. l. 2. def. 212. n. 1.

Th. V. An autem uxor propter alapam acceptam possit petere divortium ? bene distingvit D. Strykius Dissert. de alapa

alapa c. 2. an culpa uxoris præcesserit, & ita non poterit, quia maritus tunc suo jure fuit usus ac nemini injuriam fecit, *l. 13. §. 1. ff. de injur.* Neque dici poterit vxor immoderate verberata, quæ alapam est passa, *Farinac. q. 143. n. 104.* an vero uxoris nulla culpa præcesserit: tunc si maritus jure suo abutatur, merito eodem privandus erit, per reg. general. quod, quicumque abutitur jure suo, se reddat eo indignum. Ergo si maritus alapas citra causam sæpius reiteret, audienda erit, si divortium partiale seu separationem à thoro & mensa petierit, & eo citius quidem, si alaparum tanta fuerit vis, ut & sanguinem elicuerit. Ubi tamen in fine addit: unam atque alteram alapam patienti animo uxor ferret, memor illius: melius esse mala pati, quam facere. Multo magis autem ignoscet marito infligenti alapam uxor, quæ ignorante marito extra ædes noctu mansit vel Comœdiis interfuit. *Nov. 117. c. 8. D. Stryk. de Alapa. c. 2. th. 2. n. 8.* Correctio quædam ista facit ad virtutem, cum mulier casta vagando meretrix fieri possit, uti Poeta de *Levina* scribit, quæ cum antea castissima esset, domo tamen non contenta, sed nunc Lucrinum, nunc Avernum provecta, nunc Bajas, meretrix facta est:

*Incidit in flammæ juvenemque secuta relicto
conjugæ, Penelope venit, abiit Helena.*

Th. VI. Imperiosa mulieres ægre subsunt potestati maritorum, unde rixæ, friguscula & quid non? Quid sit amensponsus æstu amoris adactus, promiserit, & quidem jurato, se concessurum uxori suæ imperandi potestatem, an pactum istud servare teneatur? Resp. pacta, quæ sunt contra jus divinum & bonos mores, etiam si juramento sint confirmata, non sunt servanda. *l. 7. §. 16. l. 38. ff. de pact. c. 18. de jurej. c. 13. qu. 3.* nec ad ea, quæ cum legibus divinis, humanis & ipsa honestate

neſtate pugnant, quis ſe obligare poteſt. Bodin. *l. i. de Rep. c. 3.* Pactum autem de concedendo uxori Imperio contra *jus divinum* eſt, utpote quo marito expreſſe Imperium con- ceſſum legimus, *Gen. III. 16. Epist. Paul. ad Eph. V. 22. ad Coloss. III. 8. 1. Petr. III. 1. ad 1. Corinth. XI. 3.* Contra *Jus Gentium*, quippe hoc maritus ſemper habitus fuit dominus uxoris. Gudelin. *l. 1. de jur. noviff. c. 7.* Item contra *Jus Civile*, hinc enim uxores maritos ſuos appellant dominos, *l. 58. pr. ff. de donat. inter Vir. & Ux. l. 88. §. 2. ff. de leg. 2. l. 12. C. qui potior. in pign.* Contra *Jus Canonicum* eſt, quo ma- ritus caput uxoris conſtituitur. *c. 15. cauſ. 33. qu. 5. & mulier diſerte dicitur ſubjecta eſſe dominio viri, nullamque autho- ritatem habere. can. 17. ibid.*

Th. VII. Nec eſt, quod uxor ortu illuſtris marito inferioris ſortis poteſtatem maritalem exercenti indigne- tur, legitimo enim inito matrimonio, quicumque etiam ſit, huic poteſtati exercenda idoneus merito habetur, neque enim leges matrimonii inter illuſtrem & humilem diſtin- guunt. vid. *l. 1. C. de dignit. l. 10. C. de nupt. l. 8. ff. de ſenator. exempla vide apud Myler in Gamolog. cap. 5.*

Th. VIII. Ob dotem marito promiſſam nec ſolutam friguscula oriuntur. Bene Gail. *l. 2. Obſ. 87. n. 4.* ait; Per- nicioſe peccant ea in re quandoque ambitioſi parentes, qui in tractatu matrimonii aureos montes pollicentur, nuptiis vero ſubſecutis & celebratis parum aut nihil praſtare vo- lunt. Hinc eſt, quod hujusmodi matrimonia plerunque ſint infauſta, perpetuis litibus & jurgiis plena atque fune- ſtos exitus habeant. *An autem Maritus ex cauſa non accepta dotis uxorem expellere aut eidem alimenta denegare poſſit, qua- ritur?* Et ita putant Gail. *d. obſ. n. 2.* Coler. *l. 1. de alim. c. 10. n. 5.* Schneidevv. *ad §. fuerat J. de Action. Mynſ. Cent. obſ.*

obf. 64. & quod deceptis potius quam decipientibus succur-
rendum l. 1. ff. de dol. mal. Humanior tamen & æquior vi-
detur contraria sententia. Quamvis enim dos pro oneri-
bus matrimonii constituatur, illud tamen non propter do-
tam contrahitur, illaque cohabitatio non à dote, sed ab ipsa
lege naturali & divina & ex ipso matrimonii contractu ori-
tur; adde quod Christus *Matth. V.* omne divortium voca-
verit illicitum extra causam fornicationis. vid. D. Meer-
bach. Diss. sub Præs. Magnif. D. STRUV. *de jur. divort.* c. 5. th.
36. & si maritus gratis, vel propter DEVM aut honestatem
publicam, uxorem alere recuset, amorem, opera conjuga-
lia, puerperia, obsequia, officia & operas uxoris æstimet,
atque inde ad alimenta se obstrictum agnoscat. Henn. Gross.
qu. Jur. decad. 2. qu. 5. imo licet promissam dotem non sol-
verit, talis tamen vere est manet, utique etiam jura uxoris
habet l. pen. pr. & l. 1. C. de repud. Huic sententiæ subscri-
bunt Francisc. Hotom. in tr. de dol. n. 71. & 72. per Nov. 22.
c. 7. Nov. 53. c. 6. Novell. 117. c. 3. Alber. Gent. l. 6. c. 5. Fa-
chin. l. 3. Controv. 48. Beust. de matrim. c. 66. Sanchez. de
matr. 9. d. 5. n. 17. Covarruv. p. 2. c. 7. n. 2. Hunn. ad Treutl.
vol. 2. disp. 7. th. 5. qu. 37. ubi ad contraria respondet novis-
sime DN. Fabricius in Repetit. Gail. l. 2. obf. 87. Consil. Theo-
log. Witteb. part. 4. pag. 90.

Th. IX. Quandoque ratione bonorum inter conju-
ges lites crescunt, puta si tempore sponsaliorum ita con-
ventum fuerit, ut futurus maritus certa bona, quæ sunt
mulieri propria, utenda fruenda habeat, donec ad pingu-
iorem fortunam pervenerit, postmodum uxor ditiores fa-
ctum maritum asserat, nec prober, repetatque bonorum
suorum administrationem, & si renuat maritus, uxor non
debet divertere vel abesse, cum discedere non possit, nisi
ob

ob fornicationem. *c. uxor. caus. quod in omn. 32. qu. 7.* Elegans respons. vid. in Conf. Witteb. P. 4 p. 54. Pariter ex divisio bonorum dominiis & administrationibus solent nasci discordia semina, fatente Scip. Gentil. l. 1. de donat. inter Vir. & Ux. c. 15. ad fin.

Th. X. Inprimis etiam ex denegatione *Debiti conjugal*is oriuntur jurgia. Officium mariti inter alia est, prestare uxori debitum naturale, & maximum ac precipuum foeminarum munus est concipere aut tueri conceptum. *l. queritur 24. §. 1. ff. de edilit. edict. l. 2. §. 1. C. de ind. viduit. roll.* nec enim ob aliud, ait Augustinus, foemina nubit, quam ut mater fiat, unde & matrimonium dictum, Schönborn. l. 1. Pol. c. 6. neque uxor illud deneget marito: ita Catullus in *Epihal. Jul. & Tull.*

*Nupta tu quoque, qua tuus
vir petet, cave ne neges.
ne petitem aliunde eat.*

Conjux conjugii debitum conjugale serio ac rationabiliter petenti reddere tenetur, hæc enim obligatio pertinet ad bonum fidei conjugales, secundum quam conjuges inter se conjugii usum prestare debent, teste Apost. 1. Cor. 7. uxor vir debitum reddat, similiter autem & uxor viro, idque sive expresse petatur, sive tacite, ut cum uxor præ reverentia verbis expressis petere non audet, explicante S. Thom. in 4. dist. 32. q. un. a. 2. qu. 1. Navarr. c. 16. n. 26. & tradente P. Laymann. *Theol. Moral. l. 5. tr. 11. p. 3. c. 1. num. 1.* Confessionarius interdum Conjuges de præstatione hujus debiti commonefacere debet. Levior autem est injuria, si Conjux Conjugem petentem precibus avertat, si id non ægre nimis videatur laturus. Sanchez. l. 9. Disp. 2. n. 19. Laym. l. cit. & ibid. plura. Nimia tamen multiplicatio proli ordinarie

dinarie non excusat à redditione debiti Conjugalis, nisi accedat mutuum pactum. Id. l. c. n. 16. Licite alias denegari poterit, si debitum reddituro grave salutis corporalis periculum timeatur. Ibid. n. 5. Idem licet Conjugi adultero denegare, n. 3. §. 4. Quid si vero Conjux leprosus fiat, an alter Conjux sanus omnino sit liberandus ab obligatione debiti præstandi? Negat Laymann. ibid. n. 6. exceptis quibusdam casibus. Amplexum tamen connubialem partem sanam præstare non cogi, æquum videtur Gothofredo ad Schneidvv. *J. de Patr. potest. l. 11. C.* durum enim est, ut conjux sanus contagioso conjugalem amplexum reddere teneatur: nec licet malum facere, ut eveniant bona. Aliud dicendum in sano, si pertinax & omnimoda denegatio debiti sit, tunc enim separatio locum habet, uti responderunt Tubingenses ap. Besold. *Vol. 3. Conf. 27. DNN.* Theologos Jenenses anno 1668. pronunciaſſe refert D. Richter *Vol. 2. part. 1. Conf. 26.* Si ligatio ligularum *das Nestel knüpfen* / procurante Diabolo, minus aptos fecit conjuges ad præstandum debitum, æquo ferendum est animo, nec propterea fieri potest separatio. vid. D. PRÆSES in *Ann. Pron. th. ult.*

Th. XI. Rixandi & irascendi ansam habere videtur maritus, si uxor partum non bene tuetur, causamque dat abortui. Quod fieri solet, vel per cincturam nimis strictam, ut Coriolani Neptis; vel per saltationem immodicam ut Curii triumphantis soror; vel per variorum ciborum injurgitationem, ut soror C. Divillii. Val. Max. l. 4. c. 6. Guevarr. in *Horol. Princ.* Schönb. *Polit. l. 1. c. 8.*

Th. XII. Nascuntur etiam sæpius jurgia propter oscula extraneo infixæ, quoniam eadem ceu gladiatoria Veneris & libidinis antecœnia Taubm. ad *Plant. Curc. Act. 1. sc. 1. v. 5.* inter ipsissima adulterii procœmium referuntur, DN.
C Hekel.

Hekel. *eleg. disc. philol. de Osculis* c. 6. & nihil dicente Petro-
nio *Satyr. c. 68.* ad incendium gravius osculo, quia satiari
nequit & spem dulcem suppeditat, imo ea quæ oscula non
negat, nec tandem negat cætera. Gruter. *in Bibl. Exul. sub
tit. Osculi.* Ut propterea velint JCtorum nonnulli mulie-
rem, quæ aliquem præter maritum se deosculari passa est,
dotem non secus ac propter commissum adulterium perde-
re. vid. D. Stryk. *Tr. de Jur. Sens. d. 7. c. 5. n. 10.* Habeat
ergo conjux, quod irascatur, nisi mos regionis præbeat ex-
cusationem, uti Andr. Hereboord *Exerc. Eth. 44. tb. 4.* judi-
cat, apud Batavos hodie in usu esse, advenientes osculari,
illaque oscula innoxia esse, & absque libidinis titillatione,
soliis officii causa caste impigni posse; ut ibi locum habe-
at dictum Plauti *Curcul. Act. 1. sc. 1.*

Osculando quedam non fit impudicitior.

Add. D. PRÆSES *in Comment. de Osculo Sancto* cap. 8. n. 3.
Multo magis caveat à litteris amatoris, quæ magnam suspi-
cionem præbent: an & quatenus ad foeminam missæ, sint
adulterii vel stupri indicium? vid. Bocer. *de quest. & tort.*
p. 271. Menoch. *l. 5. Pras. 41. n. ult.* Mascard. *de Probat. Vol.*
1. Concl. 64. n. 20.

Th. XIII. Diffidentia fidei conjugalis seu *Zelotypia*
summopere disturbat amorem, & maximas movet lites.
Supremus omnium foeminini sexus affectum esse traditur à
Scal. 3. *Poet. 14.* & inter mulierum proprias & peculiare a-
nimi perturbationes *Zelotypiam* reponit Plutarchus *lib. de
tranqu. anim.* Honoris tamen, quem præstare debet uxor
marito, sequela & pars est, ne ex levi causa suspensiones con-
cipiat, vel se *Zelotypiæ* subiciat. Præterquam enim, quod
ea res occasionem præbet alienationis animorum, pericula
etiam non levia inde nasci solent. Schönborn. *Polit. l. 1. c. 6.*
Rex

Rex Arragoniæ Alphonsus dicere solebat, ita demum matrimonium tranquille citraque querimonias exigi posse, si maritus surdus fiat, uxor cœca. Innuens, opinior, foemineum genus obnoxium esse Zelotypiæ, atque hinc oriri rixas & quarimonias: rursus maritis permolestum esse uxorū garrulitatem; qua molestia cariturus sit, si fiat surdus, nec illa vexabitur adulterii suspitione, si careat oculis. Manut. in Apoph.

Hoc quidem maximum: Nunquam oportet virum sapientem

nimis custodire uxorem in penetralibus domus.

Menander.

Dure vir, imposito teneræ custode puella,

Nil agis: ingenio quaque tuenda suo est:

Si qua metu dempto casta est, ea denique casta est,
qua quia non liceat, non facit, illa facit.

Ut jam servaris bene corpus, adultera mens est:
ne custodiri, ni velit, ulla potest.

Nec mentem servare potes, licet omnia claudas,
omnibus exclusis intus adulter erit.

Cui peccare licet, peccat minus: ipsa potestas
Semina nequitia languidiora facit.

Ovid. l. 3. Eleg.

Th. XIV. Unde colligere licet, quanta incommoda & inimicitias Polygamia, si unquam permetteretur, secum latura sit. Nam ubi Zelotypia animos Cohabitantium transversum agit, & suspicio amicitiae foedus devellit, quid ibi expectes præter odia, dissidia, rixas & in apertam ruinam desituras insidias? Documenta nobis sint sanctorum Patrum matrimonia. Non prius enim conscenderat lectum Heri, Agar, quam Zelotypia Saræ sese exercere cepit.

rat, Gen. 16. vid. Arnib. *de jure Connub. cap. 4. sect. 3. n. 10. & seqq. it. sect. 4. n. 1. & c.*

Th. XV. *Secunda nuptia*, præsertim si liberi ex diversis matrimoniis adsunt, sine jurgiis non solent esse, id quod exprimit Hieronymus: si evenerit, inquit, ut ex secundo marito habeas filios domesticos, oritur pugna intestinum prælium. Non licebit tibi amare liberos, nec quis aspicere oculis, quos antea genuisti. Clam porriges cibos, invidabis mortuo, & nisi oderis filios, adhuc eorum videberis amare patrem. Quod si vir ex priori uxore sobolem habens domum Te introduxerit, etiam si clementissima fueris, omnes Comoedi & mimographi in novercam sævissimam reclamabunt. Si privignus languerit & condoluerit caput, infamaberis ut veneficia; si non dederis cibos, crudelis &c. vid. D. PRÆSES in *Præsid. Dom. Illustr. c. 4. Pos. 10.* Omnium pessimum est, quod mutato concubitu Parentes plerumque à liberis primi matrimonii depraventur, Ambros. 6. *Hexamet.* & ex mente Euripidis: Cui non est satis unum novisse cubile, is omnem erga liberos deponit affectum. D. Hulder. Eiben. *de Tutel. femin. p. 39.*

Th. XVI. Sine collisione & jurgiis non erit matrimonium, si maritus viduam, quæ liberorum prioris matrimonii tutelam hætenus gesserat, nec ante nuptias posteriores consummatas reddiderat rationem, uxorem duxit, postmodum vero à liberis istis conveniatur; Expediti enim juris est *ex l. 6. C. in quibus caus. pign. vel hyp. & l. 2. C. quando mulier tutel. off. Nov. 22. c. 40.* quod quando mater tutelam gerit liberorum, & prius ad secundas nuptias convolat, quam reddidit rationes reliquaque solvit, non tantum ipsius, sed & novi mariti bona liberis tacite esse obligata. Ratio juxta Brunnem. *ad dict. l. 6.* esse videtur, quia novus maritus
omnis

omnis culpæ expers haud existimatur, qui viduam liberis ex gestione tutelæ obligatam in uxorem ducit, cum plerumque hoc tendat ad præjudicium liberorum, vid. Berlich. *P. 1. Conc. 67. n. 82.* vel potius, quod novæ nuptæ plerumque soleant non tantum bona filiorum, sed etiam corpus & vitam novis maritis addicere, rescribente Imperat. Constantin. in *l. 22. C. de admin. tut.* D. Lauterbach *Dissert. de tacit. pign. th. 38.* Hahn. ad Wesemb. *ff. in quibus caus. pign. n. 1.* Franzk. *tit. de pign. n. 35.* Steph. Fagundez de *J. & J. l. 7. c. 4. n. 6.* Unde Baldus ad eandem legem monet, cavere sibi debere eum, qui viduam in uxorem ducit, ne alieno periculo se exponat.

Th. XVII. *Prodiga mariti vita* generat frigusculum. Isto enim ad incitas redacto mulier egere necesse habet. Hinc constante matrimonio à muliere dos eo casu repetitur. *l. 29. §. 30. C. de Jur. Dot. l. 24. ff. solut. matr.* cum dotium causa semper & ubique sit favorabilis, & expediat Reipublicæ dotes mulieribus conservari. *l. 1. ff. sol. matr.* Ideo Legislatores remedia concesserunt mulieribus, ut dos salva esse possit. vid. Andr. Rauchbar. *P. 1. qu. 33.* Probanda tamen est objecta mariti paupertas. Carpz. *P. 2. c. 24. def. 11.* atque ita Lipsiæ judicatum esse refert. *n. 5.* add. Mævius ad *Jus Lubecens. l. 1. tit. 5. ad 7.* Gail. *l. 2. Obs. 53.*

Th. XVIII. Friget omnino amor, si more Cricetorum Conjux alteri res *furtiva* aufert manu. Cum enim illi junctis operis necessariam annonam in hyemem congestam subterraneis apothecis recondierint, mas foemellam domo ejicit & à præsepibus arcet. Illa dolum dolo ulciscitur, perque occultos cuniculos subrepens horrea perfidi mariti compilat, donec in gratiam redeant. Hinc proverbium in ejusmodi Conjuges: *Ein ungetreuer Hamster.*

Ursin. Acerr. pag. 165. Similiter & viri faciunt uxori pecuniam furtim auferentes vel extorquentes, ut gulæ inserviant, & quoniam sibi ita per foeminas victum querere satagunt, mores Zingarorum videntur imitari. Camerar. Hor. subscif. Cent. 1. cap. 17.

Th. XIX. Cavendum marito, ne author frigusculi fiat evomendo *Injurias* adversus mulierem, quæ inde ad iram commovetur. Quem enim fugit iracundia mulierum, qua præcipites feruntur in ferrum in necem tam suam quam suorum, prout canit Juvenal. in calce satyr. 6.

----- quoties facit ira nocentem

*bunc sexum, rabie jecur incendente feruntur
præcipites: ut saxa jugis abrupta, quibus mons
subtrahitur, clivoque latus pendente recedit.*

Ut non immerito Seneca muliebri dixerit in ira furere, l. 1. de Clem. iramque vitium esse muliebri, in lib. de ira, & Chrysost. in Homil. de decollat. Div. Johannis, mulierem, si injuriam patiatur, insanire.

Th. XX. Ob delictum commissum oriuntur dissidia, neque tamen propterea semper matrimonium dirimi potest, imo Conjux propter indissolubilem vitæ consuetudinem tenetur Conjugem ob ejusmodi crimen deportatum sequi, nisi necessitate quadam domi detineatur c. 2. X. de divort. vid. Præjudic. in delicto furti ap. Carpzov. l. 2. def. 203. Similiter frigusculum oritur si ante consummatum matrimonium fuerit celatum delictum commissum, tunc Conjugum alter alteri irasci solet. Num autem stante matrimonio Conjux occultum matrimonii impedimentum alteri detegere teneatur? Resp. quod non, quia exinde plerumque plura & deteriora mala nascuntur, neque solet esse spes futuræ utilitatis. Azor. lib. 2. Inst. Moral. c. 19. qu. 4. Bene an male faci-
ciend

*ciant uxores de impudicitia ab aliis appellata, si maritis hoc in-
dicaverint? lege Guazz. de Civ. Convers. Diff. 5. dicentem:
Ejusmodi foeminas plerumque reprehendi, cum mali id
sequantur effectus. Etsi enim bonus videatur esse affectus,
fidei suae signum dare, & mariti animum quietum ac tran-
quillum reddere; Effectus tamen ille est malus sollicitat
quippe maritus & eidem dubitandi occasionem suppeditat,
ne hunc relevando amorem alium occultet.*

Th. XXI. *Mutatio religionis, quae fit constante ma-
trimonio, plerumque mutat animos, siquidem nec animo-
rum, ubi non est animarum, unio. Ob haeresin tamen tam
praecedentem quam supervenientem matrimonium dissol-
vi nequit, quia haeresis cum matrimonii substantialibus non
pugnat. D. Gerhard. de Conjug. §. 668. & ita Lipsiae in Con-
sist. anno 1642. responsum est, weil nach bewehrter Theo-
logor. und Consistoriorum Meinung die Veränderung
der Religion die Ehe nicht trennet / so seyd ihr auf eine
Desertion zu flagen nicht befugt. Dn. Meerbach. Diff. In-
aug. de jure divort. sub Praef. Magnif. D. STRUVII habita
cap. 5. tb. 4.*

Th. XXII. *Friget ut plurimum amor Juvenula er-
ga Senem. Talia conjugia vel maxime infelicia sunt. Jun-
part. 2. qu. Posit. 29. quoniam amicitiam nihil connectit nisi
aequalitas. Boet. 1. d. Mus. c. 1. perpetua vero ut aetatum ita
morum inaequalitas distrahit velut a juvenibus. Ubi igitur
constans amor non conglutinat animos, sed lites & dispa-
ria studia distrahunt, quid illic emolumenti speres? Arnif.
de jur. Conn. c. 2. sect. 4. n. 30.*

*Propter opes teneram vendit quicumque juvenem
meretur lites & sine fine dolos.*

Nulla

*Nulla quies illud recreat, pax nulla fovebit,
semper habet rixas, pax ibi nulla frequens.*

Caf. 1. Oec. c. 4. q. 3. vid. Manut. l. 8. Epist. 3. D. PRÆSES in
Præsid. Dom. Illustr. c. 4. Posit. 2. ubi Qu. an seni iteranda sint
nuptia? & negativa fere concluditur sententia; vivis enim
maritis viduæ evadunt & probe norunt, quæ id expertæ
sunt, quam amarus sit juveni mulierculæ maritus senex &
effoetus, cujus ætas frigida est & sicca; ac proinde ad matri-
monium inepta. Conf. Guazz. d. l. diff. 5. Elegans respon-
sum Maximiliani I. Imper. cum ipsi consuleretur ut senex
Annam Ladislai Regis Ungar. filiam duceret. vid. ap. Zink-
graff. 77.

Th. XXIII. Inter Conjuges, qui pulchritudine & for-
ma potius illecti fidem matrimonii promiserunt, hoc con-
summato, si probitatem & animi dotes abesse intelligant,
multiplices oriri lites experientia stultorum magistra testa-
tur. Quid enim est speciosa mulier? sepulchrum deal-
batum nisi fuerit sobria, casta, pudica. Pulchritudo scili-
cet sine his virtutibus est præcipitium patens, venenum in-
spicientibus compositum. Chrysostom. super Psalm. 50.

Th. XXIV. Notabilis deformitas haud raro remissum
reddit amorem, imo fenestram aperit adulteriis; nam ut
ait Aufonius:

*Deformis uxor cui sit, ancilla elegans,
Uxorem habere, subigere Ancillam velit.*

Optime ergo Antisthenes adolescenti consulenti cujusmo-
di uxorem ducere expediret? Resp. si formosam duxeris,
habebis communem, sin deformem, habebis poenam.
Suasit ergo ducendam esse uxorem, quæ nec fastidium viro
moveret, ob deformitatem, nec ob insignem formam pe-
teretur ab adulteris. Hoc dictum Bianii tribuit Gellius,
sed Antistheni Laert. l. 6. c. 1.

Th. XXV.

Th. XXV. *Ignobilis* si nupserit *Nobili*, sapius experitur à Coniuge se despici, quod inferioris sit conditionis, dum enim altera pars progeniem & stemma suum tota die exaltat, altera ad iracundiam acceditur; hinc contentiones inter Coniuges exoriuntur, quæ nunquam sortiuntur finem *Guazz. de Civ. Conv. Diff. 5.* Experta id fuit *Anna* Pauli Hunovii Palatini Belsensis filia, quæ à *Boleslao* Mazoviorum Duce prorsus repudiata, tanquam non ex satis superbo loco orta, *Cromer. l. 28.*

Th. XXVI. Uxor præsertim bene dotata Marito paupertatem acerbè obijciendo cumque propterea ludibrio habendo, parat injurias & frigusculum. *Chilon* dicere solebat uxorem humilem modico apparatu ducendam esse, ne pro Coniuge dominam in domum accersat, sat enim dotata venit puella, quæ pudicitiam & honestos mores secum affert. Hodie in proverbium fere abiit: Philosophos & viros doctos plerunque imperiosis mulctari mulieribus. *Tiraquell. de retract. convent. ad fin. D. PRÆSES de Annulo Pronub. lb. 22. n. 5.* Quæritur: Num uxor teneatur alere maritum, si ipse non habeat, unde se alere & sustentare possit? quod affirm. cum nihil tam humanum sit, quam fortuitis casibus prosperis vel adversis Coniugis participem fieri alterum Coniugem. *l. 22. §. 7 solut. matr. Wesemb. Consil. 43. n. 148. Carpz. JPr. For. p. 3. c. 25. d. 7.* quo casu maritus etiam de bonis paraphernalibus alendus est. *Klock. Vol. 2. Conf. 70. n. 93.*

Th. XXVII. Abusus vestimentorum & ornatus uxorum nimius non potest non interdum displicere maritis & frigusculum excitare. Quamvis maritus, qui ad omnia onera & incommoda matrimonii tenetur *Klock. Vol. 3. Concl. 118. n. 18.* etiam vestes pretiosas, secundum personarum

D

rum

rum dignitatem suppeditare obstrictus est. Angel. in decret.
 25. C. ex quib. caus. infam. irrog. Aretin. in §. fuerat. 29. circ.
 fin. J. de Action. & foeminae personis clarissimis nuptae cor-
 ruscant radiis maritorum. l. 8. ff. de senat. l. 13. C. de dignit. l.
 22. hoc est jure vestiendi cum indulgentiori etiam ornatu u-
 tuntur, quoniam duo sunt in carne una. c. debitum X. de bi-
 gam. Magnif. D. STRUV. Dissert. de eo quod just. circ. Vestit.
 sect. 2. th. 12. Foeminarum tamen cordibus memoriale
 istud infixum sit, ut modestiam in ornamentis adhibentes
 maritis potius placere studeant, quam ad Zelotypiam eos
 provocare, aut etiam in causa esse, ut vanae & leves asti-
 mentur. Guazz. l. cit.

Th. XXVIII. Friget quandoque amor, quando
 Conjux morbo contagioso & incurabili decumbit. Nequa-
 quam tamen propter tales morbos faciendum est divorti-
 um nec deserendus aegrotans. c. 1. & 2. de conjug. leprof. c. bi
 qui 25. caus. 32. qu. 7. Beza tr. de div. p. 97. Schneidevv. ad
 tit. de J. nupt. Beust. tr. de matrim. c. 11. quamvis aliud sen-
 tiat Sarcirius in lib. de caus. matrim. 189. & 230. qui tamen te-
 ste B.D. Schrötero in Diss. de eo quod justum in punct. malit. de-
 fert. thes. 14. suae sententiae paucos hactenus invenit patro-
 nos.

Th. XXIX. Conjugis Absentia vero obest conjugali
 amor Ovid. l. 2. de art. amand.

*Si mora tuta brevis, lentescunt tempore cura,
 vanescitque absens, & novus intrat amor.*

Et apud eundem Poetam Dejanira se viduam esse profitetur
 quoniam nullas ex marito Hercule oblectationes refere-
 bat, cum fere semper longius abesset :

*Vir mihi semper abest, & conjuge notior hospes,
 monstraque terribiles persequiturque feras.*

ipsa

Ipsa domo vidua rotis operosa pudicis

Torqueor, infesto ne vir ab hoste cadat.

Duplex autem est mariti absentia, alia *Necessaria* & *Probabilis*, Salicet. in l. 2. n. 1. C. de sponsal. alia *malitiosa*. Beust. de matr. part. 2. c. 24. Datur etiam *media* quædam, quæ appellari possit *temeraria*, quando maritus ex petulantia quadam gulæ ergo plus justo abest, vel uxor minus curiosa in re domestica, colloquiis familiarium nimis indulget per aliquot forsitan hebdomadas absque causa legitima domum mariti quasi fugitet. Quoad primam uxor non habet quo remittat amorem, Nov. 117. c. 11. Secundam quod attinet, ut quis pro desertore haberi possit, illud probari debet, & processus desertionis ad dissolvendum matrimonii vinculum à magistratu concedi potest. Magnif. D. STRUV. Exerc. 26. th. 54. & Ex. 30. th. 44. Quamdiu conjux conjugem absentem præstoletur? vid. Carpz. 7 Pr. Eccl. l. 3. d. 5. n. 11. & seq. Tertia absentia moribus corrigenda est. Nihilominus bona œconomia surgit mane, & laborabit, quæret lanam & linum, & quæ reliqua verba sunt Salomonis. Prov. 31. v. 10. & seqq.

Th. XXX. Coactum matrimonium solent etiam comitari frigusculum, rixæ perpetuæ & scandala publica, Sanchez. l. 2. disp. 13. n. 4. Dantur adhuc plures causæ quæ movent frigusculum in amore conjugali, v. g. si Parentes unius Conjugis socræ vel nurui invideant & vice versa; vel quando uxor contumeliis ab extraneo afficitur, neque illas vindicat maritus; vel quando Conjuges separatis dormiunt lectis; vel si dissentiant circa educationem liberorum, præsertim cum matrum indulgentia corrumpat liberos. Et quis omnes ordine poterit narrare? Pergimus brevitatibus studio ad

FRIGVSGVLI CONCOMITANTIA.

Th. I.

Jure equidem civili, dissensu & intercedente forsan offensione quadam possunt sponsalia dissolvi. *l. 1. C. de sponsal. verbis modo solennibus: Conditione tua non utor. l. 2. §. 2. ff. de divort. juxta expressis, eam forte ob causam, quod si- cut solo consensu ineantur sponsalia l. 4. ff. de sponsal. ita & dissensu possint dirimi, dum tam naturale nihil, quam eo genere quidque dissolvere, quo colligatum est. l. 35. §. 153. de R. J. Nov. 140. c. 1. Menoch. de Presumat. l. 3. pres. 1. n. 26. Nec dissentit Pontifex in c. 2. X. de spons. si se ad invicem admittere noluerint, ne forte deterius inde contingat, ut ta- lem scilicet ducat, quam odio haber, videtur quod ad in- star eorum, qui societatem contrahunt & postea sibi remit- tunt, hoc possit in patientia tolerari. Quod tamen apud Nostrates non permitti, nec ob quamvis causam publica sponsalia annullari posse testatur Carpz. *JPr. Confist. l. 2. def. 173. n. 5.**

Th. II. Ex quo fluit quod sponsalia publica & perfe- cta frigusculum non valeat dissipare, quod etiam Carpz. *d. l. def. 176. n. 6.* exprimit: quid si levissimis de rebus inter sese altercari coeperint personæ desponsatæ & unum aliquod verbum litem concitaverit? Non certe æquum est malitiæ huic indulgeri & oppido sponsalia dissolvi, sed Judici in- cumbit operam dare utin gratiam redeant, si tamen forte hoc dissidium videretur pracedere infelix matrimonium, permittendum esset repudium. D. Gerhard *de Conjug. §. 160.* Similiter hoc posse indulgeri in sponsalibus de futuro, nul- lum

lum est dubium : si scilicet ea nituntur conditione, nisi quid intervenerit, quod datis promissis obstat, tunc enim non inducunt obligationem aut nexum tam firmum ac indissolubilem, quo minus valeant poenitere contrahentes. D. Gerhard, *L. de Conjug. §. 164.* Cypr. *de spons. c. 13. §. 12.* tamen si melius omnino faciant sponsi imprimis, si prima virginum dissidia ad tempus ferre discant, hoc enim qui non faciunt idem agunt auctore Plutarcho, quod ii, qui offensi labruscis, uvas maturas aliis relinquunt.

Th. III. Saepius olim frigusculi inter Conjuges fuisse Comitem divortium hinc inde legimus. Si credimus Seldeno *l. 5. c. 7. de J. Nat. & Gent. sec. disc. Ebraeor.* pro lubitu concessum fuit *Jure Noachidarum*, citra omnem causam matrimonia distrahere, adeo ut instar sociorum contractus haberentur, & eousque durarent, dum permanerent in eodem consensu & renunciare non placuerit *Tempore Mosaico* per modum dispensationis DEUM tolerasse divortium etiam ob levem causam, videre est Deut. 24. v. 1. ne deterius quid inde oriretur. Sanchez. *l. 10. d. 1. fol. 328.* quin, quod tamen S. Script. non congruum est, praecepta fuisse hoc casu divortia putarunt Judaei. Osiander. *ad Grotium p. 376.* De *Gracis* idem testatur Scaliger *ad Euseb. num. 215.* Cypr. *de sponsal. c. 13. §. 7.* Neque *Romani* in hoc passu fuere, difficiles : Nam non solum ob graves causas sed & minima friguscula indulta divortia fuere, quoniam, uti conqueritur Imperator in praefat. *Nov. 140.* alia ratione pax inter Conjuges conciliari non potuit, vel secund. Plutarch. *in Emil.* quod *Romani* neque moniti recesserint ab inimicitia, neque abstinuerint, licet minis ab odio territi, & sic pax nulla invenienda fuerit, sed magis per levia friguscula majora orta inter Conjuges dissidia. Frequentiam divortiorum apud

pu^d Roman. etiam temporibus sequentibus innuit Tertull.
Apolog. c. 6. hisce verbis : Repudium jam & votum est &
 quasi matrimonii fructus. *Ceilonensibus* adhuc levior suf-
 ficat causa ad distrahendum matrimonium : Plantant ni-
 mirum arborem & sibi invicem tradunt vestem, qua con-
 trita, si nullos jam fert fructus arbor, statim divertunt & sic
 pacta tollunt. J. J. Saar. *Itiner. p. 56.* De *Turcis* dicitur quod
 aliquoties inter illos liceat dare repudium uxori, ob levis-
 sima friguscula, si vero tertia vice datū fuerit vel modo semel
 ex iracundia dictum : *Ughala!* (quod idem significat ac
 repudium ter renuncio,) prius hisce non fas est iterum co-
 ire, quam à sacerdote tertius quidam adductus cum mulie-
 re concubuerit & deinde iterum ab hac fuerit solutus, qui
 mediator suum insuper accipit honorarium.) Hac solen-
 nitate usus aliquando fuit *Solymanus* ; cum vero tertius ille
 requisitus uxori magis placeret quam ipse Imperator, hæc
 cum isto fugam conscivit, nec unquam priori marito ite-
 rum cohabitare in mentem duxit.

Th. IV. Quemadmodum autem hominibus indi-
 gnum videtur, tam grave negotium parvi pēdere & ob
 minima friguscula illud dirimere, quod solus Matrimonii
 Author DEVS dissolvere sibi reservavit. *Matth. XIX. v. 6.*
 Sic & non solum sub Christianis statim Imperatoribus, li-
 berior quondam repudiandi licentia paulatim restricta fuit.
 vid. Selden. *Uxor. Ebr. l. 3. à c. 18. usque 31. l. 8. C. de repud. id*
quod repetitum & exactius traditum à Justiniano. Nov. 22.
c. 15. & Nov. 117, c. 8. 9. 10. Sed & hodie in nostris terris non
 nisi gravissimis de causis divortium conceditur. vid. Magnif.
 D. STRUV. *Exerc. 30. th. 40. & seq. Carpz. Jurisprud. Con-*
sist. l. 2. tit. 11. Et quamvis mitior adhuc sit separatio quo-
 ad thorum & mensam, nihilominus tamen ad eam permit-
 ten-

tendam hodie haud sufficit quodvis frigusculum. Beust. *de matrim.* c. 9.

Th. V. *Quid ergo hodie operatur?* Sponsos quod at-
tinet, nullum inter eos dari puto frigusculum, quod amo-
ris affectusque calorem non temperet, propensionem mi-
nuat, & debitam reverentiam, humanitatem, blanditias-
que, (quarum ope potissimum mentes sponсорum consoli-
dantur, faciat jacturam pati, ut vix ita *Agathon* Poetæ assen-
tiri possimus, qui jucundissimum amantibus esse asserit, si
ex contentione & litibus cum amasiis in gratiam redeant,
sane, *inquit*, mihi videtur nihil illis delectabilius accidere,
hac voluptate persæpe fruimur frequenter litigando, gau-
dium enim capimus, si continuam contentionem dissolva-
mus & conciliemus; si vero aequaliter & consueto more
semper ageremus, non experiremur dissidium. *Ælian.* l. 2.
de var. bist. Quicquid enim sit, rarissimæ erunt aves, quæ
hoc modo amorem indagare aut experiri gaudent. *An ve-
ro ob frigusculum inter sponfos sponsalitiæ largitates repeti pos-
sint?* Negativa Responsio ex iis formari poterit, quæ supra
dicta cap. 2.

Th. VI. Frigusculum inter Conjuges pedatim se-
quuntur varia incommoda, ut enim omnes res, ita & hæc
societas, concordia crescit, discordia dilabitur. *Salust.* Jug.
c. 10. Vacillat sane amor conjugalis, & ut corpus ægrotat
ægrotante capite, sic res familiares subjacent, orto inter
Conjuges dissidio. Conjugum enim dissensio est totius
domus perturbatio. *August.* in *Psal.* 33. Quamvis etiam
redeant in gratiam, semper tamen aliqualis hæret memò-
ria, unde etiam *Aristo* cuidam interroganti respondit: Ni-
hil citius senescere gratia & nihil tam tarde quam injuriam.
Qua igitur si alteruter conjugum affectus est, sit ut manente
eius

eius memoria non ubique possit dissimulari animus, ita ut majus malum sensim succrescat & cum eo interitus familiae. Hinc ex mente Guazzii *de Civ. Conv. Diff. 5.* adeo mirum non est, si dolore & indignatione victa uxor, diabolos in defensionem vocet & auxilium, & eodem momento homines lascivi occasionem capiant ipsam tentandi & bene de ea sperandi; quo fit, ut ipsa promte se ad omne id accingat, quod & ira & desperatio ipsi persvadent. Uxores inquit Tiraquell. *in 8. l. Connub. Gl. 1. part. 6.* quo de maritis fumant vindictam, verendum est, ne alienis viris se subternant.

Th. VII. Offert sese nobis Qu. *An mulier nihilominus Viro prestare debeat observantiam & conjugalem amorem durante frigusculo, cui ille causam dedit?* Quod, tametsi viri non sint laudandi, qui (verbis utar Barlei) uxori non nisi rogati respondent, qui museis se abscondunt ut cochleae testis, qui intempesta nocte atramentum bibere malunt, quam cum tenera conjuge *διαλέγεσθαι*; multo minus illi qui verbis verberibus aut quocunque modo frigusculum pariunt, propterea tamen uxoribus non licet, suum marito denegare officium, id enim facientes talibus virorum moribus offensæ, perinde faciunt ex mente *Plutarchi*, ac si quis ictus ab apibus mel relinquere vellet; sed potius reverentia & amore eum prosequatur, donec vincat, præsertim cum frustra amorem poscat ille, qui ipse non affert, sicut frustra ad accendendum facem admovet, quæ ipsa non est accensa, ut loquitur *Lipsius*. De mulieribus *Moscoriticis* vulgo dicitur æstimare illas maritorum amorem ex plagarum multitudine *Horn. in Orb. Polit. pag. 37.* quod licet cum aliis magis fabulam crediderim, vid. *Stælebrand Europa pag. 216.* propterea tamen laudari merentur, quod uti ex relatione

latione scriptorum fide dignorum constat, castigata verberibus non minori amore aut minus fideli affectione amplectantur viros, quam alias solent: norunt scilicet facilius perferre adversa, quia maritorum conversationis & vitæ liberioris sese faciunt participes. Illos enim cenopolia ineuntes, quasi domum essent ducturæ, statim sequuntur, colaphos interim, si qui impinguntur, patienter ferentes, modo gulæ satisfieri sentiant, in quo nimirum nec ipsis maritis sunt inferiores, sæpe etiam accidit ut quævis suo marito sopito ebrietate insideat, poculis tamdiu inter se certantes, donec itidem somno occupatæ solum petant & sic una cum maritis sobrietati restituantur. Quoad primum ergo, constantiam, nempe amoris, non vero reprehendendum hocce vitium aliis uxoribus poterunt esse exemplar, ut scilicet ob friguscula nihil amoris remitti sinant, sed vel humanitate tollant lites, vel si graviores fuerint, quam quod perferre aut privatim conciliari possent, ope Judicis huic malo quarant remedium.

Th. VII. Quæritur porro, an pendente frigusculo maritus alimenta uxori prestare teneatur? ubi distinguendum, an maritus, an uxor causam præbuerit. Etenim si ille atrocitate sua in culpa fuerit, non potest liberari à præstandis uxori alimentis, quo facit præjudicium quod in casu separationis quoad thorum & mensam allegavit Carpoz. *JPr. Eccles. l. 2. def. 213.* Si vero uxor culpa sua abesset, alimenta à viro petere non potest. *Beust. de Jur. Conn. pare. 2. c. 9. sub fin.*

Th. IX. Eadem hac distinctione satisfaciunt DD. quæstioni, an *acquæstus Conjugalis etiam eo tempore maneat communis*? Ita ut si maritus author sit dissidii, nihilominus uxor lucretur medietatem acquæstus facti à viro, & vicissim

ciffim maritus dimidium recipiat ab uxore facti, si huic causa adscribatur. Conf. Joh. Garfias *de acquasf. Conjug. n. 59.* & Besold. *Vol. 5. Conf. 260.*

Th. X. Paucis etiam inquiramus: *Cuinam Conjugum hoc casu committenda liberorum educatio?* Si gravius fuerit frigusculum, distinguerem inter partem nocentem & innocentem, huicque magis quam illi committendam esse putarem, quia afflicto parcendū magis & dolendum, quam nova addenda afflictio. Hoc autem sine dubio fieret, si delectatione, quam capiunt parentes ex suavi sobolis amplexu & blanditiis, privarentur. Praeterum cum & pars nocens eo ipso sese indignum hac educatione reddiderit, quin & ex tali nonnihil periculi apud eam subesse videatur. Quod tamen omne iudicis in primis arbitrio ad exactiorem personæ, aliarumque circumstantiarum requisitionem merito commendandum.

Th. XI. Diximus, non pauca incommoda frigusculum concomitari. Inter ea autem eminent & illud, quod uterque Conjugum sæpius amoris sui effectus coarctet, imo penitus tollat. *Quid si igitur auderet Conjux Conjugem excludere à Successione, Portionem statutarium ipsi adimendo vel saltem minuendo?* Resp. nec primum posse, quia iustum permanet matrimonium. Andr. Kohl. *de Success. Conjug. Part. 1. n. 41. & seq.* Carpz. *JPrud. For. P. 3. Conf. 26. def. 16.* nec secundum aut tertium, quia itidem stante matrimonii vinculo testamento id efficere non est licitum, Magnif. D. STRUV. *Ex. 38. th. 40.* & D. Stryk. *Tr. de success. ab intest. c. 5. artic. 3. S. 7.* Conf. Carpz. *JPr. Conf. l. 2. def. 215. it. JPr. For. p. 3. C. 26. def. 15.* Berlich. ex parte Carpz. contradicentem *P. 3. Concl. 36. n. 27.*

Th. XII. Tandem & hoc merito moveri potest dubium,

bium, Num Coniuges friguscule durante admittendi sint ad s.
Coenam? Distinguiamus inter Coniugem reconciliationem
appetentem & detrectantem. Ille salva conscientia potest
admitti, hic vero minime, quia eo ipso dum perseverare
vult in litigiis nec aqua reconciliationis remedia arripere,
se Coena Dominica indignum reddit, tamdiu donec res-
piscat & bona conscientia accedere possit. Conf. Consil.
Theol. Wittemb. Vol. 4. pag. 56. Carpz. 3 Pr. Consist. l. 2.
def. 288. n. 13.

Th. XIII. Ob tenerrimam affectionem, qua se mu-
tuo prosequuntur Coniuges, non valet testimonium, si
quod sibi invicem perhibere vellent, per vulgata. Ast Qu-
an etiam instante friguscule sit valiturum, quia ratio cessat, ni-
mia scilicet affectio? quod pro gradu friguscule dicendum
putamus, ut tamen arbitrio Iudicis committatur, an semi-
plene an minus quam semiplene probet.

CAPUT V.

DE

REMEDIIS ET MODO PROCEDENDI
IN CAUSA FRIGUSCULI.

Th. I.

SI inter Coniuges vel Sponsos friguscule ortum fuerit,
melius faciunt, si dissimulare id studeant, ne aliis inno-
tescat, neque invidi, utpote à quibus nec mendicus liber
est, habeant, quod in sinu gaudere possint, insuper, quan-
tum possibile, sibi invicem condonent & humanæ imbecil-
litati multum tribuant, cum præsertim hac Christiana cha-
ritas requirat, ut nimirum faciles simus ad ignoscendum
inimico, quin & iis beneficiamus qui nos oderunt. Prov.
25. v. 21. 22. Matth. 5. v. 44. Tolerent præsertim imbecilli-
tatem

E 2

tatem eam, quæ corrigi nequit, quod non sine laude fecisse legitur Elisab. Gonzaga, uxor Guidonis Ubaldi, de qua latius D. PRÆSES in *Præs. Dom. Illust. c. 3. pos. 10.*

Th. II. Consulat etiam iracundiæ causam danti frigusculo maritus, monito *Atbenodori* Philosophi, qui Augusto inter alias regulas dedit & hanc, ne si ira obrueretur, quid ageret, antequam XXIV. literas græcas secum recitasset. Sic & quidam aliquando consultum fuit, ut si famulum suum pedibus vellet conculcare, prius exuat calceos, siquidem interea remitteret ira. Probe observandum illud:

----- *Ne frena animo permitte calenti,
Da spatium tenuemque moram mala cuncta ministrat
Impetus.*

Imitetur potius viperam, alias nequissimum bestiarum genus, quæ ubi cœcundi cupiditatem assumerit cum muræna maritima, & hanc vocatam ad conjugalem amplexum adventare senserit, evomit venenum; ita & maritus depomat tumorem cordis, asperitatem morum, si cum uxore conversari desiderat. *Ambros. l. 5. Hexaem. c. 7. & Achill. l. 1. Amor.* Insuper Cedro dignæ sunt leges, quibus observatis pacifice mariti cum suis vivant uxoribus ab Anton de Guevarr. *Horol. Princ. l. 2. c. 21. notatz.* Quas vid. ap. D. PRÆSES in *Præs. Dom. Illust. c. 4. pos. 9.*

Th. III. Uxor vicissim sibi ab illatione injuriæ vel verbi injuriosi erga maritum temperet, nec rixis ulterioribus det occasionem, imò morositatem mariti toleret, neque semper *Echo* resonet in ædibus. Si maritus fuerit crudelis & imperiosus, humilitate erit vincendus; vociferabitur ille, hæc tacebit; responsum enim prudentum fornicinarum est silentium, nec prius loquatur aut voluntatem suam

suam declaret, quam ubi quieto ille animo fuerit atque tranquillo. Si obstinatum eum animadverterit, ipsa cedit: memor illius, quod ut pulverem tormentarium las exinguit, ita silentium foeminae iracundiam viri sedet. Guazz. l. cit. Nihil conjuges inter quos jurgii aliquid aut discordiae intercescit, ocyus faciliusque, aut gratius ad amicitiam revocat quam blanda Vox & Venus; hæc est discordiae sedatrix, Tiraquell. Propterea Veteres Mercurium juxta Venerem collocabant: quod voluptas nuptialis, ratione aptoque sermone maxime indigere videatur. Tiraquell. p. 9. gl. 1. in 8. leg. Connub.

Th. IV. Erumpente frigusculo, & vulgo innotesciente privatim commonesciat Conjuges & Sponsos *Confessionarius*, ut desistentes à discordia humaniter cohabitent; si vero ad Magistratum deveniat causa, hic non minus operam navabit, ut inter litigantes amicabilis compositio locum inveniat, qua itidem neglecta instituenda est actio coram Judice Ecclesiastico, tanquam competente, qui tamen præsertim ubi processus desertionis petitur, circumspicere & provide sese gerat. Carpz. JPr. Eccl. l. 3. def. 58. n. 1. 2. non autem actio injuriarum locum habet, ne fama scilicet mariti lædatur. l. 2. rer. amot. l. 11. ff. de dolo. nec processus ordinarius, sed summarius. vid. D. PRÆSES in Diff. Inaug. de Judic. Ecclesiast. tb. 27. formulam libelli in hoc casu suppeditat D. Schvwendendörffer in Summ. Act. For. Expos. spec. c. 1. sect. 8. sequentem: P. P. Saget Kläger / wie daß Beklagte / sein Eheweib / sich selbst von Ihm / ohne eingetragene Ursach / gesondert: Und ob er wohl deshalb ihr zureden / und daß Sie sich wieder zu Ihm halten sollte / erinnern lassen / so ist doch in Eüre nichts zu erlangen gewesen / dannenhero bittet Kläger / Sie darzu anzuhalten /

halten / daß sie ihme hinwieder ehelich benzuwohnen schuldig.

Th. V. *Exceptiones à parte Rei sunt : Sævitia, Suspicionis de adulterio ; non præstiti Debiti Conjugalis ; non Impleta Conditionis & aliæ, quæ ex supra dictis possunt desumi. Item exceptio Intentionis seu Facti, quæ ultima utiliter opponitur, quando v. g. abiit uxor & absuit per aliquod tempus, maritusque agit ad divortium ob malitiosam desertionem, quam hoc modo negat, etiamsi concedat, ut fiat divortium modo non sub nomine malitiosæ desertionis. Pro actore si fuerit pronunciandum, sententia est sequentis tenoris : In Sachen ic. daß Beklagtin ihres Vorwendens ungeachtet Klägern hinwieder ehelich benzuwohnen / dargegen er sie mit nothdürfftigen Unterhalt zu versorgen / und sonst mit aller Bescheidenheit gegen sie sich zu verhalten schuldig. Quando vero egerit actor ad divortium petendo : Daß zwischen Klägern und Beklagtin die vollzogene Ehe cassiret / Kläger davon losgezehlet / Ihm auch als unschuldigen Theil anderweit zu verehelichen nachgelassen werden möchte / & allegatæ causæ ad separationem non sufficiunt, solet ita pronunciari : Daß die gesuchte Ehescheidung aus angeführten Ursachen nicht statt findet / es ist aber zuzuförderst beyden Theilen beweglichen zuzureden / sich künftig gegen einander also zu bezeugen / wie es Gottes Ordnung und die Erbarkeit erfordert / immittelst ist Beklagtin Klägern benzuwohnen / er auch sie mit nothdürfftigen Unterhalt / ic. ut supra.*

Th. VI. *Maritus, qui limites castigationis excessit, arbitraria plectitur poena. Carpzov. Pr. crim. p. 1. q. 12. n. 51. cautionem præstare tenetur & concurrentibus aliis circumstantiis*

stantiis separationem cohabitationis mulier petere potest.
Beust. de spons. & matr. p. 2. c. 9. Carpz. l. cit. ubi hoc præju-
diciū: So wird H. R. solcher Begünstigung wegen/
wofern Er derselben geständig oder überführet/ 12.
Tage lang mit Gefängniß gestraffet/ und ist nach-
mahls seinem Weibe gnugsame caution zu bestellen
schuldig/ daß Er Ihr hinführo mit Vernunft bey-
wohnen wolle/ und Sie nichts thätliches von Ihm zu
befahren/ daneben ihm untersaget wird/ von solchen
übeln Beginnen abzustehen/ damit er nicht wiedrigen
Falls mit gebührender auch wohl einer Leibes-Straf-
fe belegen werde/ und im Fall er gebührliche caution zu
bestellen und aufzubringen nicht vermögte/ oder aber
das Weib über Vermahnen und Zureden damit nicht
zufrieden seyn wollte/ würde Sie zu Bette und Tisch
von Ihm abgesondert/ und wäre Er nichts we-
nigers dem Weibe gebührenden Unterhalt zu reichen
pflichtig/ in Verbleibung dessen würde Sie in die Gü-
ter/ ihres nothdürfftigen Unterhalts sich daraus zu
erholen/ immittiret und darbey billig geschützet. Quod
si reconciliatio interveniat, cautione præstita marito muli-
erem cohabitare debere, commun. affirmant DD. quam-
vis ex parte ab iis recedat Henr. Brouver. d. jur. Connub. l. 2.
c. 29. num. 19.

Th. VII. Si mulier poeniteat, non habet maritus,
quod reconciliationem repudiet, sed eam recipere tenetur
prout à Consist. Suprem. Dresd. responsum fuisse testatur
Carpz. l. 2. § Pr. Consist. tit. 12. def. 217. Obwol aus der Zeu-
gen Aussage zu befinden/ daß des Pfarrers Weib ih-
rem Ehemanne mehr/ denn er ihr/ zur Uneinigkeit Ur-
sach gegeben. Diessell sie aber ihm derentwegen Ab-
bitte

Bitte thun und Besserung zusagen / er aber solche nicht annehmen wollen / und darbey unsers ernstten Zuredens ungeachtet / beharret / so wird ihm hiermit bey Verlust seines Dienstes / auferlegt / sein Weib mit ihrem Kinde / hinwieder alsobalden zu sich zu nehmen / und mit nothdürfftigem Unterhalt zu versorgen / dagegen soll Sie sich gegen ihm alles gebührlichen Gehorsams und Ehrerbietung zu bezeugen / und der Haushaltung treulich vorzustehen schuldig seyn. 2c.

Th. VIII. In puncto sponsaliorum, quando ob inimicitias una pars solutionem petit vel matrimonium consummare detrectat; causa vero non sufficientes sunt, ita solet pronunciari: Aus den Acten allenthalben soviel zu befinden / daß Kläger dasjenige so ihm zu beweisen obgelegen / und er sich angemasset / zur Nothdurfft erwiesen / und ist derowegen / Beklagten bescheneht Einwendens ungeachtet / die Klägerin versprochene Ehe durch Priesterliche copulation und eheliche Beywohnung förderlichst zu vollziehen schuldig / in Verweigerung dessen aber wird Sie / durch Obrigkeitlichen Zwang / darzu nicht unbillich angehalten. D. A. B.

CAPVT VI. ET VLT.

DE

EXTREMIS FRIGVSCVLL

Th. I.

EX definitione frigusculi supra tradita patescit conjugalem amorem ipso existente quidem remissionem fieri, non tamen plane evanescere aut interitum pati. Inde colligo, extrema hujus esse aut ~~nullum~~ plane aut ~~nimum~~ amorem.

rem. Nullum videlicet intelligo, quando v. g. Coniux Con-
jugem interficere conatur, uti legimus de Rege Ponti Mithri-
date, filio Clotharii Childerico, Clytemnestra, uxore Aga-
memnonis, Semiramide, Rosimunda, uxore regis Longo-
bardorum Alboini & pluribus aliis; vel si quovis modo
vitæ alterius fruit insidias, quare etiam tali periculo præsen-
te separatio concedi solet, quoad thorum & mensam c. 1. X.
de divort. nisi ubique securitas sufficiens præstetur à Con-
iuge fruente insidias. c. 13. in fin. c. 8. X. de ressit. spol. Carpz.
JPr. Consist. l. 2. d. 217. n. 1. D. Richter. Vol. 1. part. 5. Cons.
17. n. 19. Anthon. Thesaur. Decis. 130. n. 3. Farin. Op. Crim.
P. 5. q. 143. n. 158. An vero concedenda sit separatio, si uxor
mariti saltem bonis vel honori insidias struxerit? quod singu-
lariter notandum asserit D. Richter. Vol. 1. p. 5. Cons. 17. n. 19.
iudicio aliorum examinandum relinquo.

Th. II. Nullum deinde amorem agnosco si Coniu-
ges vel sponsi capitalibus laborent inimicitiis, utpote ex
quibus prior thes. dicta oriri solent. Manifeste etiam di-
stinguuntur à frigusculo, eo quod sufficientem præbeant
causam repudio & separationi Cohabitationis. Farin. Op.
Crim. p. 5. q. 143. n. 145. Carpz. l. 2. decis. 176. n. 5. &c.

Th. III. NIMIUS amor consistit in excessu debiti
conjugalis amoris & ut plurimum æque cum illo est vitupe-
rabilis, qualem non solum Indorum præsertim in Regno
Cambaja degentium uxores post mortem mariti haud coa-
ctæ licet nonnunquam invitæ exhibere solent, dum in tu-
mulo istius ad cineres se redigi patiuntur. vid. J. J. Saar in
Ost-Indianischen funffzehen Jährigen Kriegs-Dienst.
fol. 105. sed & alios sponte olim exhibuisse legimus: Uxor
Seneca, ut marito tam mortis quam vitæ esset comes, venas
incidere jubet, Arria nocenti Pato suo porrigit cultrum

madentem proprio sanguine, *Annia* unum intrat cum marito sepulchrum & ibi vitam finit; *Dido*, cum *Aeneam* amitteret oculis præ dolore se interficit, *Marcus Plantus* una cum uxore mortua cremari maluit quam sine ea diutius vivere. Hi sane omnino sunt reprehendendi, quum mortem absque necessitate sponte oppetierint, & sic illud vindicarint, quod DEUS sibi solus reservavit. *Deut.* 32. 39. 1. *Sam.* 2, 6. *Sap.* 16. v. 13. add. Guil. Grotius *Princ. Jur. Nat.* c. 7. §. 4. Molina de *J. & J.* tom. 4. tr. 3. *Disp.* 1. n. 2. & 3. Hugo Grotius de *J. B. & P.* l. 2. c. 21. §. 11. n. 2. & l. 3. c. 20. §. 43. n. 2.

Th. IV. Miror exemplum amatoris cujusdam, qui eodem ferme momento etiam osor nimius amasiæ extitit. Scilicet Nobilis aliquando Hispanus puellæ sui generis amore adeo arsit, ut nec propriæ vitæ istius causa parcere promiserit. Quam animi levitatem sic tentavit puella: Chirotecā nimirum ad pedes Leonis incluti projicit, contendens, ut nobilis illam Leoni eripiat, & sic promissi sui memor amoris edat signum. Juvenis sine mora in fossam descendit, Leoni Chirotecā eripiens attulit, sed simul insignem infixit puellæ alapam, & tanto postmodum eam persecutus est odio, quanto olim amore.

Tantum de *Frigusculo* dixisse sufficiat. Interim B. L. haud succensebit brevitati & si quæ minus accurata fuerint, limatiori judicio complebit; Mihi quippe non tam animus fuit hanc materiam pro merito elaborare quam in qualicunque elaboratione vires periclitari.

COROL.

* (43) *

COROLLARI LOC

CASVS ex l. *si merces* §. 4. ff. loc. cond.

Otto à B. & Margaretha à S. Coniuges omnia bona sua tam mobilia quam immobilia D. Arnoldo E. & Ludovico Z. donarunt, ita tamen, ut ipsis donatarii ad dies vitæ præstarent alimenta, & corpora defunctorum pro personarum conditione humanda curarent, quod etiam factum. Postea vero cum A. 1649. Margarethæ defunctæ cognatus *Fridericus K.* Supremus Militum Præfectus totam hæreditatem peteret, in specie etiam cistam Documentorum literariorum plenam, quam inter mobilia isti acceperant, à Ludovici Z. defuncti filio primogenito *Georgio* prætendit, & quia pro lubitu ipsi statim non satisfactum, minatur ignem, quin & Georgio mortem, invadit hujus bona eademq; spoliatur &c. & sic ab hoc solo degente in urbe N. (cum Arnoldi E. hæredes in urbe H. tanquam tutiori loco habitarent,) omnia postulavit eique soli multa dedit damna. Qu. ergo, Num Georgii Z. Sorores ac Fratres, nec non Arnoldi E. hæredes damnum perpeffum pro rata restituere teneantur ?

D. Arnoldi E. Hæredes *Negant*,

Quia factum hoc violentum pro casu fortuito esset habendum, hic autem in nullo bonæ fidei iudicio præstandus l. 6. C. de pign. l. 4. C. de peric. tit. & Curat. l. 23. ff. de R. J. & quod ipsi neque in dolo essent neque in culpa. Opponunt igitur exceptionem non competentis actionis.

Georg. Z. *Affirmat.*

Per l. *si merces* 25. §. 4. ff. locat. ubi dicitur: *Culpa autem & illud annumeratur, si propter inimicitias ejus vicinus arbores exciderit.* & Carpz. l. 6. t. 10. Resp. 107. Si ab inimico alicu-

alicujus incendium immissum atque per hoc vicinis damnum datum, tunc culpa ejus incendium exortum censetur, cujus ob inimicitias hoc factum.

Jam vero, quia ob inimicitias D. Arnoldi E. & Patris Ludouici Z. Georgius Z. tanta passus fuit damna, reliqui ad refarciendum merito tenentur. Ad quod Facultas Juridica Helmstädiensis consulta ita

Respondit:

Als Ihr wieder beykommende und mit Num. 1. 2. bis 144. bezeichnete AA., zusamt euren Schreiben zugesand/ und euch über die Frage: Ob nemlich Euer Geschwister und Herr D. Arnold. E. Haredes, den von Obristen-Lieutenant N. Euch zugefügten Schaden pro rata tragen zu helffen und zu erstatten verbunden? des Rechts zu informiren gebeten. Demnach erkennen wir darauff nach fleißiger Erwägung vor Recht/ weil die von ermeldten Obristen-Lieutenant wieder euch getriebene Feindseligkeit und Verfolgung auch daher euch zugestandener grosser Schade pro casu fortuito nicht zu achten/ und die Ursache der verübten Thätigkeit so wohl Herrn D. E. als eurem Vater S. beygemessen wird/ (deßwegen sie beyderseits das factum entschuldiget/ mit gemeldten Obristen-Lieutenant in Handlung sich eingelassen/ und so viel möglich/ in der Güte ferner Gewalt abgelehnet/) So sind selbige Erben als consorten den Schaden insgemein über sich zu nehmen und dannenhero die E. Erben die Helffte des erlittenen Schadens Euch zu erstatten verbunden/ die andere Helffte aber von euch und euren Geschwistern zu tragen/ W. R. W.

Probat

PROBAT calorem quanta possit innatum
Frigus. Calorem mentis alta flammantis
Frigusculum hoc sat est probasse tædarum
Quod sistis orbi. Nescit indoles, tanto
Quæ gaudet igne gloriæ, atque virtutis
Hæres paternæ est, compati gelu pigrum:
Ex hoc calefcet fama semper infracta.
quod bene ominandi causa

f.

PRÆSES.

NEC sine sole suo lux, nec sine luce sua sol,
Nec sine laude sua Bremia sedulitas.
Jucundum nexum! quam conjuravit amice
Virtus, virtutis, gloria, fida comes.

*Nobil. & Politissimo DN. AUTORI, & vobis
& Amico suo æstimando f.*

M. JO. GEORG. MULLERUS, JENENS.

OBSTUPUIT penitus simul ac friguscula casa
Effervescenti pectore sensit Eris;
Torva supercilium tollens, primordia jam nunc
Cessant, quid lites post meditabor? ait.
En venus & memorem se jurat pronuba Juno,
Dum, Fautor, docto pollice sistis opus.
Sic astris juvat Astræam descendere terras,
Nobile sed nomen surgit ad astra Tuum!

*DN. Contubernali ac amico suo suavissime
gratulab. apponebat*

PETRUS JOHANNES Preusse/
GVELPHERB.

F 3

CON.

* (o) *

CONSPECTVS DISSERTATIONIS
DE
FRIGVSCVLO.

CAPVT. I.

DE DEFINITIONE NOMINALI ET REALI.

- §. I. Frigusculum unde dicatur.
- §. II. Varie legitur.
- §. III. Synonima.
- §. IV. Datur etiam inter amicos.
- §. V. Tam inter sponfos quam conjuges. Descriptio Friguseuli.

CAPVT II.

DE FRIGVSCVLO INTER SPONSOS.

- §. I. Oritur inter Sponfos.
- §. II. Ob injurias.
- §. III. Qualem potestatem habeat sponsus in sponsam.
- §. IV. Frigusculum ob abusum potestatis.
- §. V. Ob diurnam absentiam.
- §. VI. Ob ineptitudinem ad amicabilem conversationem.
- §. VII. Frigusculum ob non illatam dotem.
- §. VIII. Frigusculum excitant Proxenetæ.
- §. IX. Mutuus dissensus non dissolvit sponsalia, ut nec remissio annuli pronubi.

CAPVT III.

DE FRIGVSCVLO INTER CONIVGES.

- §. I. Potestas maritalis in quibus consistat.
- §. II. Permissa est marito correctio quædam uxoris.
- §. III. Ignoscat quandoque uxori maritus.
- §. IV. An maritus possit uti verberibus?
- §. V. An ob alapam uxor petere possit divortium?
- §. VI. Uxori

- §. VI. Uxori an concedendum Imperium ?
§. VII. Uxor marito licet infer. Condit. obedire debet.
§. VIII. Dos non soluta movet frigusculum.
§. IX. Ratione bonorum existunt jurgia.
§. X. Item, ob denegationem debiti conjugalis.
§. XI. Ex negligentia partus surgit frigusculum.
§. XII. Oscula exttaneo fixæ movent suspicionem.
§. XIII. Zelotypia obstat amori Conjugali.
§. XIV. Polygamia generat frigusculum.
§. XV. Secundæ nuptiæ raro extra lites consistunt.
§. XVI. Uxor ad secundas nuptias transiens deponat rationes prius tutelæ gestæ, ne litigia inter Conjuges oriantur.
§. XVII. Prodigium mariti vita est causa frigusculi.
§. XVIII. Item amorio rerum clandestina.
§. XIX. Sicut & Injuriæ.
§. XX. Item, Delictum commissum, & celatum.
§. XXI. Mutatio Religionis frigusculum gignit.
§. XXII. Similiter & alterius conjugis senium.
§. XXIII. Pulchritudo matrimonium facit rixarum plenum.
§. XXIV. Deformitas unanimitem Conjugal. dissipat.
§. XXV. Item, Ignobilitas.
§. XXVI. Nec minus paupertas.
§. XXVII. Abusus vestiment. & ornatus lites producit.
§. XXVIII. Ob morbum contagiosum friget amor.
§. XXIX. Remittit amor ob absentiam.
§. XXX. Matrimonium coactum jurgiis abundat.

CAPVT IV.

FRIGVSCVLI CONCOMITANTIA COMPLECTENS.

- §. I. Sponsalia an possint dissolvi ob mutuum dissensum ?
§. II. Frigusculum non rescindit sponsalia publica.

Th. III.

- §. III. Olim frigusculo orto permiffum fuit divortium.
§. IV. Hodie non permittitur.
§. V. Frigusculum, quid hodie operetur? inter fponfos,
§. VI. Inter Conjuges.
§. VII. An mulier durante frigusculo necesse habeat obedi-
re marito?
§. VIII. An tunc debeat alere uxorem maritus?
§. IX. An aquæfusus Coniugalıs maneat communis?
§. X. Cui committenda educatio liberorum?
§. XI. Num liceat Coniugi ob frigusculum privare Coniug.
Success, aut Port, statut.
§. XII. An eo tempore admittendi sint Coniug. ad S. Coenam.
§. XIII. Durante frigusc. admittitur Coniugis fastimonium.

CAPVT V.

DE REMEDIIS ET MODO PROCEDENDI IN
CAUSA FRIGVSCVLI.

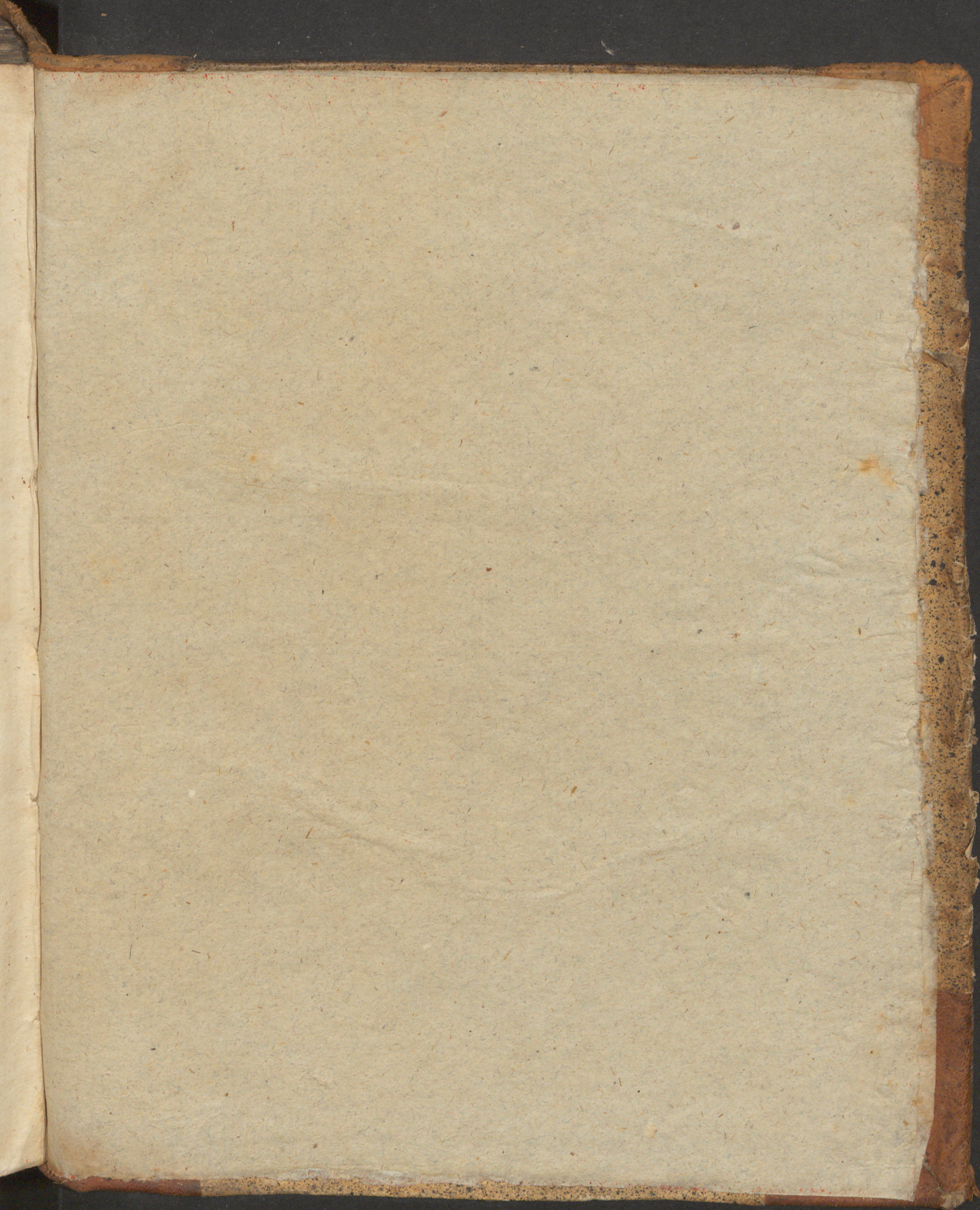
- §. I. Quid potissimum Coniugibus incumbat observare
frigusculo nato.
§. II. Cavere debet iracundiam.
§. III. Quomodo sese gerat uxor erga maritum?
§. IV. Compositio amicabilis orto frigusculo prius tentan-
da, antequam procedatur ad agendum.
§. V. Contra Actorem quanam sint exceptiones?
§. VI. Maritus limites sibi positos transiliens, quomodo
puniatur?
§. VII. Mulierem poenitentem recipiat maritus.
§. VIII. Quomodo in sponsaliorum puncto pronuncietur?

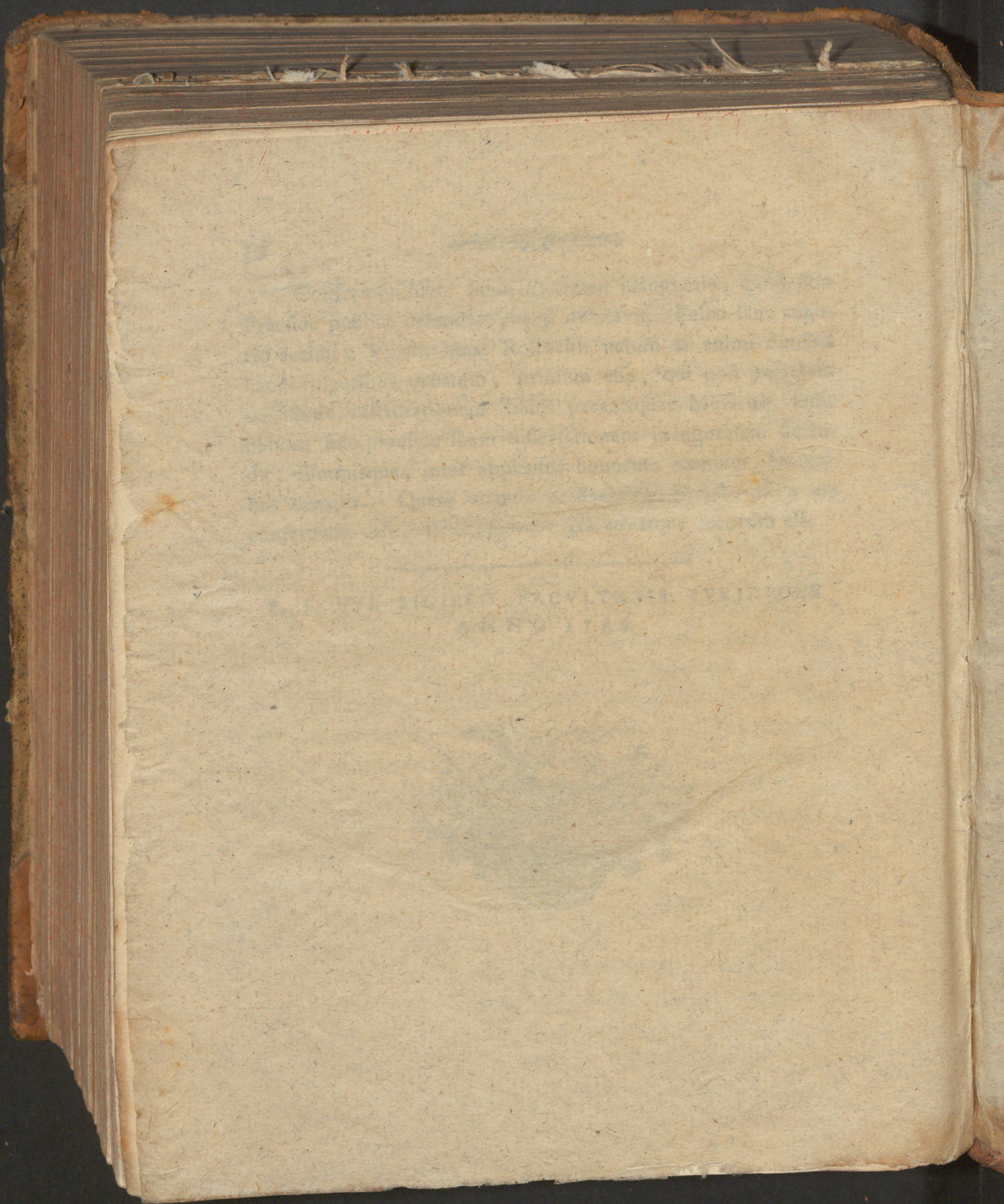
CAPVT VI. ET VLT.

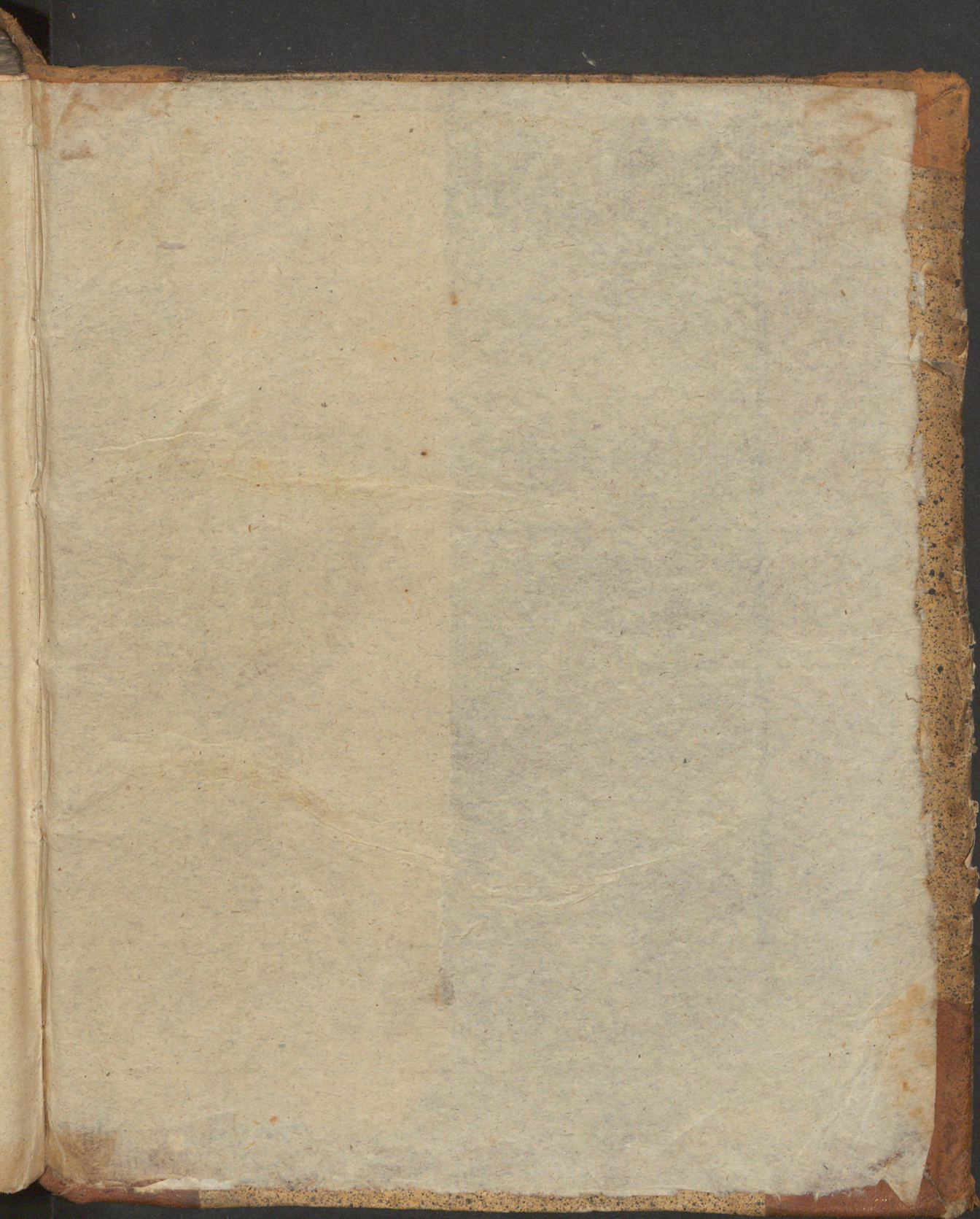
DE EXTREMIS FRIGUSCULI.

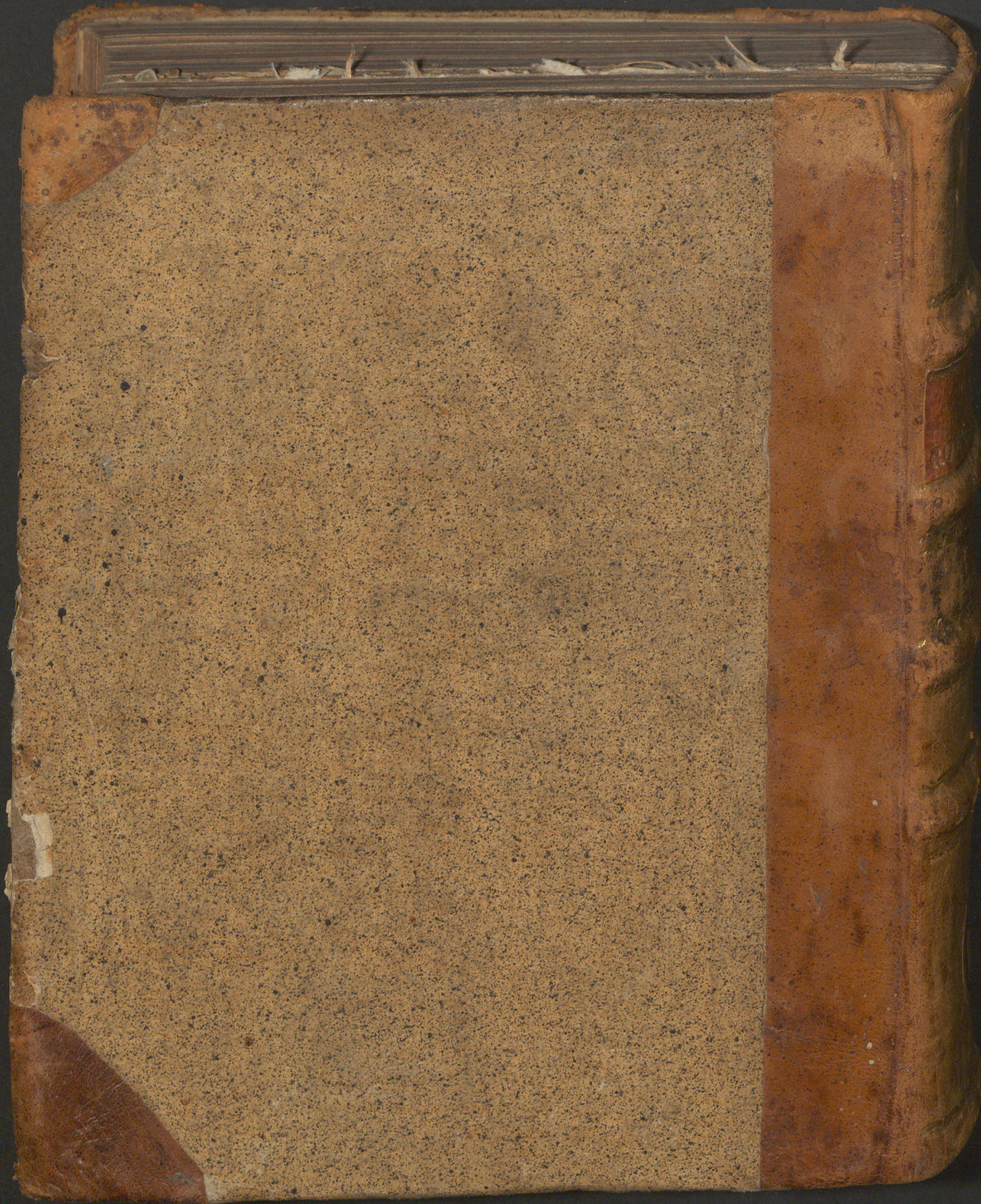
- §. I. II. Extremæ sunt frigusculi vel nullus amor.
§. III. Vel amor nimius.
§. IV. Exemplum Amatoris, qui statim factus osor nimius.

FINIS.

ius incendium immiffum atque per hoc vicinis dam-
 datum, tunc culpa ejus incendium exortum cenfetur,
 inimicitias hoc factum.

vero, quia ob inimicitias D. Arnoldi E. & Patris
 Georgius Z. tanta paffus fuit damna, reliqui ad
 merito tenentur. Ad quod Facultas Juri-
 enfis confulta ita

Respondit:

eder befkommende und mit Num. 1. 2.
 Aa, zuffant euren Schreiben zuge-
 die Frage: Ob nemlich Euer Ge-
 Arnold. E. Haredes, den von D.
 Euch zugefügten Schaden pro
 zu erftatten verbunden? des
 beten. Demnach erkennen
 Erwegung vor Recht / weil
 Lieutenant wieder euch
 Verfolgung auch daher
 Schade pro casu fortuito
 verübten Thätig-
 Gater S. beggemef-
 factum entfchul-
 nant in Hand-
 in der Güte
 ge Erben als
 zu nehmen
 erlittenen
 andere
 Helffte aber von euch und ei-
 ftern zu tragen / B.

